

1/2018

SFV

magasinet

Bildning & Kultur

Topelius 200 år ~ Mikael Björklund ~ Molempi parempi ~ Estlandssvenskarna

Nr 1
Februari 2018
Volym 13, 4. årgången

UTGIVARE
Svenska folkskolans vänner
www.sfv.fi
svf@svf.fi

SFV:s kultur- och bildningstidskrift
utkommer 4 gånger år 2018

Nr	1	2	3	4
Materialdag	19.1	13.4	3.9	9.11
Utdelas	28.2	18.5	5.10	14.12

REDAKTION
SFV, Annegatan 12,
00120 Helsingfors,
tel. 09-684 4570
redaktion@svf.fi
Vi finns på Facebook,
Twitter och YouTube.

**CHEFREDAKTÖR
& ANSVARIG UTGIVARE**
Johan Aura
johan.aura@svf.fi
040-3559 935

REDAKTÖRER
Rabbe Sandelin
rabbe.sandelin@svf.fi
Christine Skogman
christine.skogman@svf.fi

LAYOUT
Pia Pettersson

PÄRMFOTO
Zacharias Topelius på Alörn,
Majniemi strand 1897. SLS.

Grano Oy, Vasa
ISSN 2342-7426 (print)
ISSN 2342-7442 (online)

FOTO: PIA PETTERSSON

- 4 Kontakta SFV
- 5 Ledaren: Vad bär oss över oroliga vatten?
- 6 Kort
- 8 Kalender
- 9 Hos vännerna
- 11 Håll ett vaksamt öga på nazisterna
- 14 Mångsidig man firas mångfalt
- 19 Vinden öppnar för lärande
- 22 Falsa nyheter fanns redan på Topelius tid
- 23 Bildningskolumn: 1918 – dags att tala ut
- 24 Fokus på affärsliv i gymnasiet
- 26 TAT-kurserna roliga och konkreta
- 27 Matkultur är vår största kultur
- 30 Framtidstro bland estlandssvenskarna
- 35 Kulturkolumn: Konsten att bygga torn
- 36 Två språk, dubbelt så rik
- 40 xEdu ger skjuts åt framtidens utbildningsföretag
- 44 Alla vinner på Kuggom-avtal
- 45 Bengelsdorff: Hartassar
- 46 Medierna spelar en viktig roll i dagens bildningsarbete
- 48 Frågan
- 49 SFV fakta
- 50 Författare på djupet
- 54 Boklådan
- 58 Kryss / sudoku / anagramjakten

FOTO: ANNA KUJALA

Språkfrågan ser olika ut i olika delar av landet, men alternativet att bara bygga skyddande murar har sällan varit en helt framgångsrik strategi i något sammanhang.

Martina Harms-Aalto, s.37

14 Zacharias Topelius var en mångsidig och ytterst produktiv begåvning, och i år firar Finland att det gått 200 år sedan han föddes. Nykarleby står värd för en stor del av festligheterna.

► *Sidan 14*

29 Vår nordiska matkultur är hotad och bristen på kockar kräver en insats. Mästerkocken Michael Björklund har inlett ett samarbete med yrkesutbildaren Axxell i Karis för att höja kvaliteten på finländsk matkultur och utbildning.

► *Sidan 29*

33 Den estlandssvenska verkligheten håller idag på att hitta nya former. Det kommer in unga entusiaster, som inte nödvändigtvis längre har levande band till förkrigstidens estlandssvenskar. Och finlandssvenskarna är ypperliga inspirationskällor även för denna nya estlandssvenskhet, berättar Mikael Sjövall, som i tjugofem år engagerat sig i estlandssvenskarnas sak.

► *Sidan 33*

Frågor om donationer till SFV samt SFV:s förvaltning

JOHAN AURA
KANSLICHEF
johan.aura@sfv.fi
040-3559 935

Frågor om SFV:s ekonomifunktion eller datasystem

TED ÖSTERMAN
EKONOMICHEF
ted.osterman@sfv.fi
0400-197 692

Frågor om SFV:s tävlingar, pris och medaljer samt medlemskap.

CAMILLA NORDBLAD
KANSLICHEFENS ASSISTENT
camilla.nordblad@sfv.fi
045-1210 864

Frågor om SFV:s bidrag och stipendier

VIVEKA ÅBERG
KOORDINATOR
viveka.aberg@sfv.fi
stipendier@sfv.fi
040-5331 710

Frågor om SFV:s fastigheter

STEFAN JOHANSSON
FASTIGHETSDIREKTÖR
stefan.johansson@sfv.fi
044-7397 340

Frågor om föreningsverksamhet

STEFAN ANDERSSON
PERSONALADMINISTRÄTOR
(ÄVEN EKONOMI)
stefan.andersson@sfv.fi
050-441 0630

Frågor om SFV:s studiecentral

SIXTEN SANDSTRÖM
REKTOR FÖR SFV:S STUDIECENTRAL
sixten.sandstrom@sfv.fi
050-4824329

Frågor om lokal utveckling & projekt

ANN-SOFI BACKGREN
SPECIALSÄKKUNNIG
ann-sofi.backgren@sfv.fi
050-522 26 42

Frågor om studiecentralens kurser och föreningsverksamhet

SEBASTIAN GRIPENBERG
VERKSAMHETSOMBUD NYLAND
sebastian.gripenberg@sfv.fi
050-441 0818

Frågor om festsalen G18 och bokningar

TOM SUNDBERG
VAKTMÄSTARE
tom.sundberg@sfv.fi
050-366 6436

Frågor om studiecentralens kurser och studiecirklar

BEATRICE ÖSTMAN
VERKSAMHETSOMBUD ÅBOLAND
beatrice.ostman@sfv.fi
040-5026 026

Frågor om SFV:s kommunikation, publikationer och annonsering

RABBE SANDELIN
REDAKTÖR
rabbe.sandelin@sfv.fi
0400-453 953

Frågor om studiecentralens kurser

ANNA-KARIN ÖHMAN
VERKSAMHETSOMBUD ÖSTERBOTTEN
anna-karin.ohman@sfv.fi
050-3421 890

CHRISTINE SKOGMAN
INFORMATÖR
christine.skogman@sfv.fi
050-4340 620

Vad bär oss över oroliga vatten?

Det nya året har startat i rätt likadana tecken som året innan. Vi ser spirande optimism när det gäller den ekonomiska utvecklingen, även om också många orosmoment finns kvar. Vi ser också en slags spirande optimism när det gäller den politiska och samhälleliga utvecklingen (det blev kanske inte så katastrofalt som vi väntade oss), även om det också på det området finns många orosmoment kvar som vi måste konfrontera.

På sina håll upplever människor kanske att samhällsutvecklingen tagit några steg bakåt. Men inte heller det är nödvändigtvis i alla lägen enbart negativt. Det brukar nämligen aktivera människor, och aktiva människor hittar ofta på helt nya, fräscha lösningar – även på gamla problem.

Men även där förändringstrycket inte kommer utifrån, är det skäl att minnas att i dagens värld räcker det inte med att rulla på i gamla invanda hjulspår. Vi skall förstås vara försiktiga, värna om traditioner, och i ordets bästa betydelse vara konservativa. Men vi måste också vara villiga att förnya oss genom att avsluta saker som inte längre fungerar adekvat.

På SFV har vi för länge sedan upptäckt att när tiderna känns lite osäkra, så ökar också intresset för den egna kulturen, och för att söka bildning. I en värld som är stadd i förvandling ger nämligen de här två ingredienserna både stadga och styrfart. Därför känns det extra bra att arbeta på en arbetsplats vars uppgift är att stöda, stärka och entusiasmera exakt dessa två områden.

Johan Aura

KANSLICHEF,
SVENSKA FOLKSKOLANS VÄNNER

Skriv eller ring!

www.sfv.fi | sfv@sfv.fi | 09-684 4570 | abo@sfv.fi | vasa@sfv.fi

Prisutdelningen direktsänds

■ Vem får SFV:s pris och medaljer 2018? Följ med den direktsända prisutdelningen den 11 april från SFV:s webbplats www.sfv.fi. Det är under SFV:s vår- och utdelningsfest som pris-, medalj- och stipendiemottagarna offentliggörs och premieras i SFV-huset G18 i Helsingfors.

Arvid Mörneprisutdelning

■ Till SFV:s skönlitterära skrivartävling för personer under 30 år inkom totalt 115 bidrag. Tävligen gällde denna gång dikter. Då tävlingen senast gällde dikter (2016) inkom 64 bidrag.

Prisutdelningen är den 7 maj i fest-salen i SFV-huset G18 i Helsingfors. SFV-medlemmar är varmt välkomna att närvara vid prisutdelningen. Meddela senast fredag 27.4 om du vill delta. **Camilla Nordblad**, camilla.nordblad@sfv.fi, tfn 045-121 0864, tar emot anmälningarna.

Tack för alla nomineringar!

■ I december kunde privatpersoner och föreningar nominera kandidater till SFV:s pris och medaljer 2018. Styrelsen fattade det slutgiltiga beslutet om vem som får prisen, medaljerna och stipendierna vid sitt styrelsemöte i medlet av februari. Pristagarna, medaljörerna och stipendierna offentliggörs den 11 april under SFV:s vår- och utdelningsfest i SFV-huset G18. Följ med den direktsända prisutdelningen från SFV:s webbplats www.sfv.fi.

SFV:s biografiförfattare, Lena von Bonsdorff, fick pris

■ Musikredaktör **Lena von Bonsdorff** fick den 5 februari ta emot Svenska litteratursällskapets pris om 5000 euro ur Spårreska fonden. Priset ges för SFV-biografin *I väntan på Herkules*. **Martin Wegelius** – banbrytande musikpedagog.

Enligt motiveringen ges priset för att von Bonsdorffs bidrag inte bara är biografi över en av landets mest betydande musikpedagoger, utan också en berättelse om hur "identitetsfrågor polariseras i ett svartvitt språkideologiskt klimat – ett förhållande som även påverkat musikpedagogikens historiskrivning". SFV gratulerar pristagaren!

FOTO: RABBE SANDELIN

Biografin finns att få från SFV, kontakta redaktion@sfv.fi, tfn 0400 453 953.

Årliga samarbetsplanen med Studieförbundet fastställt

■ SFV har sedan 1978 upprätthållit svensk studiecentralsverksamhet i samarbete med Svenska Studieförbundet. Från och med hösten 2015 har Studieförbundet haft en självständig profil med en egen verksamhetsledare. Årligen uppgörs en samarbetsplan mellan SFV

och Studieförbundet med syfte att stärka det finlandssvenska civilsamhället. Samarbetsplanen för år 2018 fastställdes på SFV:s styrelsemöte den 12 december. SFV och Studieförbundet erbjuder det finlandssvenska organisationslivet stöd, föreningsinfo och praktisk verksamhet.

Nya fonder inom SFV

■ På sitt möte den 12 december 2017 beslöt SFV:s styrelse grunda fonderna Redaktör **Gustav Holmströms** minne, **Svante Lindhs** fond samt **Alf Ståhlbergs** fond. Styrelsen fick under mötet ta del av **Ulla Lindfors** och **Henry Lindfors** testamente där det framgick att SFV är legatarie. I Svante Lindhs och Alf Ståhlbergs testamente framgick det

att SFV är universell testamentstagare. Avkastningen av fonderna ska användas till finlandssvenskt bildningsarbete i enlighet med SFV:s stadgar.

Styrelsen för Svenska folkskolans vänner r.f. tog med största tacksamhet emot testamentena och grundade fonderna enligt stipulationerna.

Den svenske mellanstadie läraren **Micke Hermansson** var en av talarna i Svenska Hörnan. Han har utvecklat Grej of the Day, ett koncept med ledtrådar, minilektioner, återberättande och återkoppling. "Man måste väcka elevernas intresse, och man skall satsa på det korta formatet. Det är en vinnare." FOTO: NINA AHTOLA

SFV på Educa 2018

■ SFV hade åter en egen monter på utbildningsbranschens årliga stormässa EDUCA, som arrangerades 26–27.1 i Mässcentrum i Helsingfors. SFV:s mässvärdar **Viveka Åberg** och **Rabbe Sandelin** rapporterade redan efter första dagen om att det verkade vara fler besökare, både på mässan överlag men även i det svenskspråkiga kvarteret Svenska Hörnan. Känslan besannades då mässan var över; det blev publikrekord med sammanlagt knappt 18000 besökare under de två dagarna, vilket är 1300 fler än året innan.

En viktig del av EDUCA-mässan är alla de föreläsningar, presentationer och debatter som ordnas på olika scener och i

utställarnas montrar. Många kommuner och andra arbetsgivare ger därför lärare och rektorer möjlighet att få EDUCA-mässan som en studie- och planeringsdag.

I år hade Centret för livslångt lärande ett större ansvar för programinslagen än tidigare; de övriga som håller i trådarna för mässans svenska arrangemang är Finlands Svenska Lärarförbundet FSL, Svenska Kulturfonden, Utbildningsstyrelsen och SFV. SFV hade inga egna programinslag i Hörnan, SFV:s deltagande handlar mer om synlighet och kontaktskapande, vilka båda nådde en mycket tillfredsställande nivå.

SFV-föreningarnas årsmöten

■ Föreningen Svenska folkskolans vänner r.f. håller sitt årsmöte måndagen den 26 mars kl. 15 och Svenska folkskolans vänners understödsförening r.f. håller sitt årsmöte torsdagen den 22 mars kl. 14. Årsmötena hålls på SFV:s kansli på

Annegatan 12 i Helsingfors. Möteskalender ingår senast 14 dagar innan i HBL och Vasabladet. Mer information om de två föreningarna, deras stadgar, och vem som kan delta på årsmötena hittar du på www.sfv.fi, under menyn "Om SFV".

1965

■ Idén om ett svenskspråkigt uppslagsverk om Finland nämndes första gången i en promemoria av SFV:s dåvarande kanslichef **Ragnar Mannil** år 1965. För att genomföra projektet bildades Föreningen Finlandssvenska Uppslagsverk, som fick finansiellt stöd av flera finlandssvenska fonder och i slutskedet också av staten. SFV stod för den största ekonomiska satsningen, tillsammans med **Schildts förlag**, som var utgivare. Arbetet inleddes den 1 juli 1969.

Första upplagan av Uppslagsverket Finland utkom 1982–1985 i tre band på omkring 700 sidor var. En ny upplaga kom ut i fem band 2003–2007. Huvudredaktör för de båda tryckta upplagorna var pol. dr. **Henrik Ekberg**. SFV och Schildts var de centrala aktörerna också när Uppslagsverket Finland fördes ut på nätet. Efter Schildts fusionering med Söderströms 2012 övergick Uppslagsverket Finland i sin helhet på SFV:s ansvar.

www.uppslagsverket.fi

Åbo

DOKUMENTATION OCH ARKIVERING I GOOGLE

Tid: 1.3 kl. 17:30-20:00

OBS! Plats: Framnäs, Framnäsavägen 4, 21660 Nagu

Visste ni att er förening kan kostnadsfritt sköta all dokumentation och arkivering i Googles produkter? Denna kurs går igenom hur man övergår från privata datorer och kommer igång med Googles produkter. Det är dags för föreningar att övergå till ett system som är hållbart på lång sikt! Ta med egen dator. Föreläsare: **Pasi Holmberg**.

EU:S DATASKYDDSREFORM

Tid: 7.3, kl. 15.00-17.00

EU:s dataskyddsreform träder i kraft i maj 2018. Reformen har väckt många frågor: Vad innebär reformen och hur påverkas föreningar? Vad måste man göra med medlemsregistret och vilka nya rättigheter får de vars uppgifter registreras? Vi går igenom senaste nytt och hur föreningar kan förbereda sig på reformen och följa med de planerade förändringarna. Föreläsare: **Sebastian Gripenberg**.

FÖRENINGAR PÅ SOCIALA MEDIER

Tid: 8.3 kl. 17:30-20:00

OBS! Plats: Furulund, Furulundsvägen 8, 25870 Kimitoön

Finns er organisation eller er förening på olika sociala medier? Eller skulle ni vilja gå med i sociala medier? Denna kurs går igenom hur föreningar kan utnyttja olika sociala medier, så som Facebook, Instagram och Whatsapp i sin verksamhet. Under kursen lär ni er att göra upp en some-kalender, hur ni publicerar, hur ni lockar gillaren/följaren samt hur ni tidspublikerar. Ta med egen dator. Föreläsare: **Pasi Holmberg**.

WEBBPLATSER (DIGISTOFF)

Tid: 19.3 kl. 17:30-20:00

Behöver er webbplats fräschas upp och kunskaperna finslipas? Denna kurs går igenom hur man bygger upp en stilig hemsida. Bilder, flöden från sociala medier, artiklar och mycket mer behandlas under kursen. Ta med egen dator. Föreläsare: **Pasi Holmberg**.

Vasa

SOCIALA MEDIER SOM ARBETSVERKTYG

Tid: 7.3, kl. 9.30-16.30

Din organisation eller verksamhet finns på Instagram och Facebook, men vad händer sen? Varför finns ni på sociala medier och vilken är er målgrupp? Hur kan jag använda sociala medier som ett verktyg i mitt arbete för att nå ut, synliggöra och marknadsföra min organisations verksamhet? Kursen fokuserar främst på Instagram men också Facebook och riktar sig till föreningar, organisationer och aktörer inom fria bildningen. **Lisa Gerkman**, medianom och frilansare inom kreativ media, fungerar som kursledare.

FÖRENINGSBOKFÖRING MED FORTNOX

Tid: 15.3, kl. 13-16.

Välkommen på en eftermiddagsskurs i bokföringsprogrammet Fortnox, som är ett bokföringsprogram för föreningar. Under kursen går vi kort igenom grunderna i löpande bokföring och senaste principer. Som föreläsare fungerar **Stefan Andersson** från SFV.

EU:S DATASKYDDSREFORM

Tid: 20.3, kl. 15.00-17.00

EU:s dataskyddsreform träder i kraft i maj 2018. Reformen har väckt många frågor: Vad innebär reformen och hur påverkas föreningar? Vad måste man göra med medlemsregistret och vilka nya rättigheter får de vars uppgifter registreras? Vi går igenom senaste nytt och hur föreningar kan förbereda sig på reformen och följa med de planerade förändringarna. Föreläsare: **Sebastian Gripenberg**.

FÖRENINGSKUNSKAP

Tid: 20.3, kl. 18.00-21.00

Kom med på en grundkurs i föreningskunskap. SFV:s verksamhetsombud och föreningsexpert **Sebastian Gripenberg** föreläser om bland annat mötesteknik, styrelsens roll och ansvar.

LITTERATUR-OCH-RETUR

Österbotten möter Västerbotten i författarsamtal, poesi och spoken word

Tid: 7-8.4

Välkommen med på en litterär utfärd, från Österbotten till Västerbotten! Vi tar färjan till Umeå och njuter av litterärt program redan på båten. I Umeå väntar oss en hel eftermiddag och kväll av litterärt fyrverkeri: **Lars Sund, Katarina Mazetti, Philip Teir, Peter Sandström, Ann-Louise Bertell** och många fler! Vi övernattar i Umeå och har litterärt program också på färjan tillbaka till Vasa.

Helsingfors

EU:S DATASKYDDSREFORM

Tid: 14.3 kl. 17:30-20

EU:s dataskyddsreform träder i kraft i maj 2018. Reformen har väckt många frågor: Vad innebär reformen och hur påverkas föreningar? Vad måste man göra med medlemsregistret och vilka nya rättigheter får de vars uppgifter registreras? Vi går igenom senaste nytt och hur föreningar kan förbereda sig på reformen och följa med de planerade förändringarna. Föreläsare: **Sebastian Gripenberg**.

VIDEOKURS

Tid: 14.3 kl. 10-15:30

Plats: rum 101 i SFV-huset G18.

Under kursen lär du dig hur du gör en film, hur du editerar och klipper samt lägger in ljud och musik i filmen. Undervisningsfilmerna för nätkurser kan användas på olika lärplattformar, som till exempel Eliademy. Alla anmälda får studeringsmaterial före kursen och under kursen filmar du korta filmer som du jobbar med under kursdagen. Lunch på egen bekostnad. OBS! Endast 12 personer ryms med. Föreläsare: **Janne "Pätkä" Nordlin**.

Kurserna
är öppna för
allmänheten.
Kom med!

Kontakt

Samtliga kurser är avgiftsfria om inget annat nämns. Anmäl dig via SFV:s webbplats www.sfv.fi/evenemang. Mera information:

Helsingfors

SFV:s verksamhetsombud
Sebastian Gripenberg
sebastian.gripenberg@sfv.fi
tfn 050 441 08 18.

Samtliga kurser ordnas i SFV-huset G18, Georgsgatan 18, Helsingfors, rum 301 om inget annat nämns.

Vasa

SFV:s verksamhetsombud
Anna-Karin Öhman
anna-karin.ohman@sfv.fi
tfn 050-342 18 90

Samtliga kurser ordnas i SFV:s kansli i Vasa, Handelsplanaden 23 B, om inget annat nämns.

Åbo

SFV:s verksamhetsombud
Beatrice Östman
beatrice.ostman@sfv.fi
tfn 040-5026 026

Samtliga kurser ordnas i SFV:s kansli i Åbo, Tavastgatan 30 D 33-34, om inget annat nämns.

FOTO: RABBE SANDELIN

Hos Vännerna

Ordna er föreningsträff i SFV:s mötesutrymmen! Lokalerna står till kostnadsfritt förfogande för organisationer och föreningar. Reservera på www.sfv.fi/hosvannerna.

SFV-HUSET G18 I HELSINGFORS. Rum 101 finns i första våningen i SFV-huset G18, invid huvudtrappan. I möteslokalen ryms 15-20 personer vid möblering med konfernesbord. Lokalen kan även möbleras med mindre cafébord och som klassrum (cirka 35 personer). I köket i närheten finns möjlighet att koka kaffe och te. I tillägg får de förbund som är medlemmar i Svenska studieförbundet kostnadsfritt även använda festsalen i SFV-huset G18 dagtid måndag-onsdag. Den lokalen reserveras via festsalen@sfv.fi

SFV ÅBO. På Tavastgatan 30 D 33-34 finns ett mötesutrymme med ett stort mötesbord för max 12 personer. Som klassrumsmöblering ryms cirka 20 personer, och totalt 24 med enbart stolar. I mötesrummet finns en storskärm, Clevertouch, med nät-

uppkoppling och skrivtavla i samma skärm.

SFV VASA. På Handelsplanaden 23 B, gatunivå, finns ett mötesutrymme som rymmer 18 personer. Utrymmet kan möbleras som ett avlångt bord, klassrum eller mindre cafébord. Ytterligare finns 10 extra stolar (utan bord) och en bänk längs fönstret som rymmer cirka 10 personer. I lokalen ryms totalt cirka 30 personer. I mötesrummet finns en storskärm, Clevertouch, med nätuppkoppling och skrivtavla i samma skärm. I köket intill finns det möjlighet att koka kaffe och te. Förutom mötesutrymmet finns dessutom tre drop-in arbetspunkter för dig som behöver en tillfällig arbetsplats. Intill mötesrummet finns ett kök med möjlighet att koka kaffe och te samt kylskåp som får användas fritt i samband med möten och föreläsningar.

FOTO: YLE

Topeliuspristagaren Marko Hietikko:

Håll ett vaksamt öga på nazisterna

Text: Rabbe Sandelin

Aldrig någonsin i historien har vi blivit översköjda av så mycket information som idag - och i den tsunamin blandas fakta med åsikter och ibland också rena lögner. Då blir den journalistik som inte bara ägnar sig åt snabba nyhetsfragment allt viktigare. Läsarna, lyssnarna och tittarna behöver både bakgrund och sammanhang.

Det säger årets Topeliuspristagare, Yles grävande journalist **Marko Hietikko**, som mottog det finlandssvenska journalistpriset på Topeliusdagens stora jubileumsfest i Nykarleby den 14 januari.

– Det känns extra bra att mitt arbete blir uppmärksammat på det här viset. Grävande journalistik är oerhört viktig hävdar jag. Då sociala medier gett oss möjlighet att avskärma oss från allt som inte passar våra egna uppfattningar är det inte förvånande att många tappar kontakten med verkligheten. Att vaccin plötsligt ses som något farligt, eller att finfördelat silver ses som en universalmedicin.

En journalist skall enligt Hietikko alltid ställa frågor som vad är sanning, och vad är lögn? Varför ljuger den som ljuger? Vilka blir följderna av ett beslut? Och vad är det som förtigs och varför?

– Det är den typen av frågor och journalistik som blir läsarens och tittarens kompass, den kompass de behöver för att hitta rätt och själva kunna bedöma det de hör, ser och läser.

Marko Hietikko är mycket medveten om att även journalister lever i bubblor.

– Som journalister måste vi vara uppmärksamma på det som händer och sker utanför den liberala medelklassbubblan där vi är bekvämt isolerade från en stor del av samhällsproblemen.

Hietikko säger att om journalister inte ens känner till problemen, har de förstås mycket svårt att berätta om dem.

– Då blir vi inte speciellt relevanta för dem som tvingas leva med problemen vi tiger om. De uppfattar oss i bästa fall som världsfrånvända och naiva PK-medier som inte märker vad som pågår i samhället, och i värsta fall som fiender som medvetet förtiger problemen.

Hietikko säger att det därför är oerhört viktigt att media tar upp de problem som uppstår i samband med till exempel mångkultur, invandring och segregerade förorter.

– Som gammal invandrargrabb i Stockholmsförort kan jag försäkra att de problemen finns, och att de är i högsta grad närvarande i mångas vardag. Om vi beslutar att tuga om de problemen får diverse lögnmedier och hat-sidor monopol på diskussionen, och

”

Varför ljuger den som ljuger? Vilka blir följderna av ett beslut? Och vad är det som förtigs och varför?

deras version blir den rådande sanningen.

HUVUDETEMA: HÖGEREXTREMISTER. Marko Hietikko har de senaste åren arbetat med högerextremister i Finland och resten av Norden som journalistiskt huvudtema.

– Det började med Anders Behring Breiviks terroråd i Oslo och på Utöya för snart sju år sedan. Tillsammans med Frode Nielsen Börjfjord som då jobbade på norska NRK började jag granska det internationella nätverk som **Breivik** sade sig tillhöra. Själva kallar de sig kontrajihadister, medan vi övriga talar om den islamofoba rörelsen.

Motståndsrörelsen demonstrerar i Helsingfors 6.12.2017. FOTO/LEHTIKUVA/EMMI KORHONEN

” Vi har alltså en liten men disciplinerad och militant nazistorganisation som är en del av den nordiska naziströrelsen. Deras mål på lång sikt är att göra hela Norden till en nazistisk republik.

År 2012 var Hietikko med på flera kontrajihadistiska demonstrationer och träffade deras ledare från Norden, Storbritannien och övriga Europa. Han intervjuade English Defence Leagues ledare **Stephen Yaxley-Lennon** i hans hemstad Luton och han hörde gästande amerikanska kontrajihadistkändisar tala i Stockholm.

– Jag insåg att de har ett brett och fungerande internationellt nätverk, och att vi journalister måste samarbeta på samma sätt. Jag började alltså jobba på att bygga upp mitt eget internationella nätverk av kolleger, experter och källor. Det arbetet pågår fortfarande.

På hemmafronten kunde Hietikko konstatera att flera av de sannfinländare som då nyligen hade fått sin första ”jytty” i ett riksdagsval uttryckte sympati för den islamofoba rörelsen eller dess tankar.

– Breivik hade före sitt terroråd e-postat ut sitt manifest till likatänkande världen över. Bland mottagarna fanns flera personer som då var aktiva inom Sannfinländarna. Några av dem är fortfarande med i partiet.

Sannfinländarna var dock rätt ovilliga att kommentera kopplingarna. Partiledaren **Timo Soini** avböjde Hietikkos intervjufrågningar och riksdagsledamot **Olli Immonen** lät meddela att han inte litade på att Rundradion är objektiv i förhållande till islam. Inte heller den nuvarande partiledaren **Jussi Halla-aho**, vars blogg *Scripta* ofta citerade andra islamofoba bloggare, ville kommentera saken.

– Ungefär samtidigt som det här pågick fick jag upp ögonen för en massa klistermärken som dykt upp på stan i Helsingfors. De var grönfärgade, hade rasistiska budskap och pryddes av en

pilformad symbol. Pilen var en Tyr-runna och den var symbol för nynazistiska Finska Motståndsrörelsen, idag mera känd som Nordiska Motståndsrörelsen.

När Hietikko började granska rörelsen var det inte så många som hade hört om den, men under åren har rörelsen höjt sin profil med diverse våldsbrott. Kulmen blev dödsmisshandeln vid Helsingfors järnvägsstation i september 2016. Efter det inleddes den process som slutade med att Birkalands tingsrätt förbjöd organisationen i slutet av förra året.

– Bra att minnas att eftersom motståndsrörelsen överklagat beslutet, så har det inte ännu vunnit laga kraft. Därför kunde Nordiska Motståndsrörelsen återigen marschera på självständighetsdagen i Helsingfors. Och återigen blev det bråk.

Hietikkos scoop var en intervju med den man som ledde motståndsrörelsen år 2012, en ung **Esa Holappa**. Det var Hietikkos internationella nätverkande som gav utdelning.

– Via kollegor i Norge fick jag kontakt med Holappa, som hade planer på att hoppa av nazismen och motståndsrörelsen. Vi inledde ett samarbete under sträng sekretess och i maj 2015 kunde vi för första gången publicera en beskrivning inifrån av rörelsen och dess ledare.

Marko Hietikko berättar att Esa Holappa idag är lyckligt gift och aktiv inom Finlands eget Exit-projekt Radinet, som hjälper folk som vill ut ur extremrörelser. Hietikko och Holappa håller regelbundet kontakt, och Hietikko är glad över att ha kunnat vara en del av hans resa ut ur nazismen.

ÄR DE PÅ RIKTIGT FARLIGA? Hur nazistisk är då Motståndsrörelsen? Finns det verkligen nazister i Finland? Det är frågor som Hietikko ofta får höra.

– Svaret är ja. Man behöver bara läsa deras eget politiska manifest för att se

att de öppet talar om sin nationalsocialism. Vi har alltså en liten men disciplinerad och militant nazistorganisation som är en del av den nordiska naziströrelsen. Deras mål på lång sikt är att göra hela Norden till en nazistisk republik. Om de lyckas med det tänker de skicka hem alla som har en annan etnisk bakgrund. Rasfrämlingar som de kallas. Och sedan är det ”folkförrädarna” som står i turen, säger Hietikko.

Både Hietikko och en hel del andra journalister klassas av nazisterna som folkförrädare, tillsammans med olika politiker, näringslivshöjdare och människorättsaktivister.

– Vad vill de då göra med oss? Lösningen kretsar kring löpsnaran och lyktstolpar.

På frågan om de på riktigt är farliga vill Hietikko svara både ja och nej.

– Ja, eftersom de är våldsbenägna och inte tvekar att ge sig på politiska motståndare, människor av annan etnicitet, minoritetsrepresentanter eller annars bara sådana som inte passar in i deras idealsamhälle. Nej, eftersom de är så

pass få till antalet att det inte är speciellt troligt att de kan hota demokratin och samhällsfreden i Finland. Det är svårt att göra revolution med ett hundratal hårdföra aktivister och några hundra stödmedlemmar.

Trots dessa lugnande ord anser Hietikko att man bör hålla ett vaksamt öga på organisationen.

– Vi skall komma ihåg att bolsjevikledarna var marginella figurer i det ryska samhället strax före revolutionen. Hårdföra revolutionärer och brottslingar, visst, men marginella. De spelade på sin höjd en perifer roll i februarirevolutionen, men i slutet av samma år var det de som styrde Ryssland med järnhand.

Hietikko citerar journalisten **Anne Applebaum** på *Washington Post*: ”Om ett samhälle blir tillräckligt svagt, om styret är tillräckligt korrumpert, om oppositionen tillräckligt splittrad och folket tillräckligt argt kan extremister plötsligt kliva fram i rampljuset. Sedan kan det ta årtionden att reparera skadorna”. ♦

Topeliuspriset

♦ SFV och Finlands Svenska Publicistförbund delade ut Topeliuspriset – det finlandssvenska publicistpriset på 7500 euro till grävande journalisten **Marko Hietikko** i samband med Topeliusfesten i Nykarleby 14.1.2018.

Prisjuryns motivering:

Topeliuspriset 2018 tilldelas Marko Hietikko, som i den finländska medievärlden besitter en stor och enastående gedigen kunskap om extrema, våldsbenäjäkande rörelser och deras kopplingar till det omgivande samhället. Därutöver har hans breda kontaktnät till forskare och medier som bevakar gränsö-

verskridande extremism resulterat i viktiga och djuplodande reportage kring den framväxande högerpopulismen och nynazismen i Europa.

♦ År 1990 slogs Svenska folkskolans vänners Topeliuspris och Finlands Svenska Publicistförbunds publicistpris ihop till Topeliuspriset - det finlandssvenska publicistpriset.

♦ Priset ges för ”en aktiv pågående journalistisk gärning till en person som visat betydande skicklighet i sitt journalistiska värv, bestående av såväl originalitet, civilkurage som finess.”

Topeliuspriset överräcktes av SFV:s ordförande Wivan Nygård-Fagerudd och Publicistförbundets ordförande Lasse Garoff.

Text Jenny Björklund ~ Foto Leif Sjöholm

MÅNGSIDIG MAN

firas mångfald

*Zacharias Topelius var en mångsidig och ytterst produktiv begåvning,
och i år firar Finland att det gått 200 år sedan han föddes.
Nykarleby står värd för en stor del av festligheterna.*

Konstverket i rondellen intill Kuddnäs. Ann-Sofie Eriksson har designat konstverket "Inte ed dag utan en rad". Det har tillverkats lokalt i Nykarleby av ett företag som ligger ett stenkast från Kuddnäs.

Stina Ekblad höll ett fantastiskt festtal på Topeliusfesten i Nykarleby, dit 600 personer kom för att lyssna.

FOTO: RABBE SANDELIN

Teater, källkåkning, öl, visafton, seminarium, limpa och bakelse. Ingen kan undgå att det har gått 200 år sedan Zacharias Topelius föddes, i alla fall inte i Nykarleby.

Men redan för ett år sedan, i februari, inledde projektledare **Anci Holm** Leader-projektet "Björken och stjärnan". Ett projekt avsett för att göra författaren och opinionsbildaren **Zacharias Topelius** till en del av Nykarlebys varumärke, men som också visade sig bli en utmärkt inkörspport till jubileumsåret.

– Projektet började som en diskussion, varför syns inte Topelius mer i Nykarleby. Han är ju en av de mest kända Nykarlebyborna vid sidan om **Leo Komarov**, säger Holm.

För att göra Topelius till en del av stadens varumärke så behöver han aktualiseras, enligt Holm. Det gångna året har hon gjort det på många olika sätt, bland annat genom att flitigt uppdatera Topelius-webbplatsen på Nykarlebys webbsidor och genom att hålla workshoppar i byarna.

– Varumärket måste börja lokalt. Konceptet har vi kallat Topelispår. Spår av Topelius finns överallt.

I Kantlax visade det sig att en deltagares morfar hade fungerat som roddare då Topelius skulle ut i skärgården.

– En annan man från byn hade jobbat som dräng vid Kuddnäs och därefter

startat ett bibliotek i Kantlax. Topelius har inspirerat överallt, förr eller senare har vi hittat honom i alla byar.

Workshopparna har utmynnat i skyltar som placerats och placeras runtom i Nykarleby. Platsen behöver inte ha en geografisk koppling till Topelius utan det kan också handla om något tema som låg honom nära hjärtat.

En skylt som avtäckts är den vid gamla soptippen i Nykarleby, som nu har fått namnet Valtersbacken efter en av Topelius karaktärer. Den 25 februari ordnas källkåkning i backen som en del av jubileumsprogrammet. Den 20–21 april blir det Barnboksseminarium i staden.

– Topelius var en av dem som skapade den moderna nordiska barnlitteraturen, säger Holm.

– Några av Svenskfinlands mest uppskattade barnboksförfattare, **Malin Klingenberg** och **Karin Erlandsson**, båda från Nykarleby, deltar.

Seminarier ska inte bara handla om själva berättelserna utan även om illustrationens roll.

Även Zacharias Topelius berättelser har inspirerat till konstverk. Fram till den sista februari ställer konstnären **Ann-Sofi Eriksson** konstverk inspirerade av Topelius sagor på biblioteket. Eriksson har också gjort den rondelpenna som avtäcktes i december. Från maj till november ställer konstnären **Alexander Reichstein** ut sina modeller i Rådhuset. Också de inspirerade av Topelius sagomiljöer.

Topelius var en av dem som skapade den moderna nordiska barnlitteraturen.

Nykarlebyförfattaren har också inspirerat till teaterföreställningar. I december gick *Sampo – en vintersaga* på Unga Teatern i Helsingfors. På Tamperen työvänteater i Tammerfors spelas barnföreställningen *Adalminas pärla* under vintern och våren. Från Nykarlebys sida har man lobbat för att också Wasa Teater skulle uppmärksamma jubileumsåret i sitt program, vilket resultat det gett är ännu inte officiellt.

Men det blir också Topelius-teater på Kuddnäs i sommar. I maj öppnar museet igen, i juni hålls återinvigningsfest och den 1 juli blir det premiär för föreställningen *Den eviga sommaren*. Den

baserar sig på ett manus som författaren **Lars Huldén** började skriva för flera år sedan och som Anci Holm nu skriver färdigt.

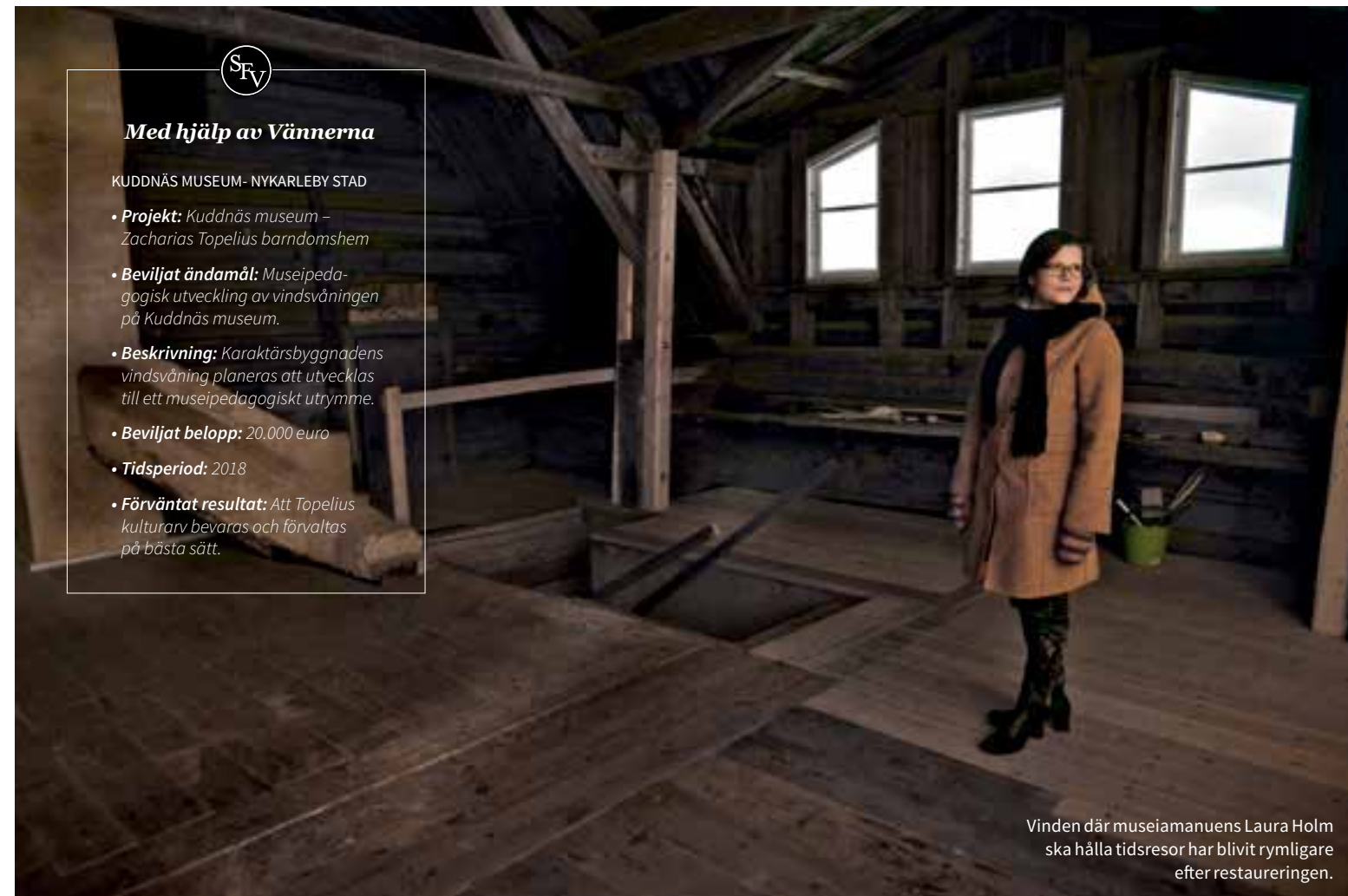
– Från början handlade det om hans barndom och uppväxt men jag blandar ut det med den vuxna Topelius också.

– Alla händelser utspelar sig i Nykarleby, där Topelius fram för allt var på sommaren som vuxen. Han skrev en dikt för sin dotter **Aina** om den eviga sommaren i Nykarleby. Därifrån kommer också namnet.

Regissör för föreställningen är **Eric-André Hvidsten**, den norska musikalartisten som för tillfället bor

En tavla i stadshuset visar hur det såg ut i Nykarleby på Zacharias Topelius tid. Projektledare Anci Holm, museiamanuens Laura Holm och välfärdschef Tina Nylund vill aktualisera historien under jubileumsåret.

Vinden där museiamanuens Laura Holm ska hålla tidsresor har blivit rymligare efter restaureringen.

Med hjälp av Vännerna

KUDDNÄS MUSEUM - NYKARLEBY STAD

- **Projekt:** Kuddnäs museum – Zacharias Topelius barndomshem
- **Beviljat ändamål:** Museipedagogisk utveckling av vindsvåningen på Kuddnäs museum.
- **Beskrivning:** Karaktärsbyggnadens vindsvåning planeras att utvecklas till ett museipedagogiskt utrymme.
- **Beviljat belopp:** 20.000 euro
- **Tidsperiod:** 2018
- **Förväntat resultat:** Att Topelius kulturarv bevaras och förvaltas på bästa sätt.

Vinden öppnar för lärande

Text Jenny Björklund ~ Foto Leif Sjöholm

Restaureringen av Zacharias Topelius barndomshem Kuddnäs pågår för fullt. Hela museet restaureras och på vinden ska ett museipedagogiskt utrymme ta form. Den 15 maj öppnas museet åter.

i Nykarleby. Huvudrollen görs av Nykarlebybördiga skådespelaren **Simon Häger** som annars jobbar på Svenska Teatern i Helsingfors.

– Det är ett stort projekt. Det har aldrig spelats teater på Kuddnäs och det finns en del utmaningar med logistiken.

Den 14 januari i år hade det gått exakt 200 år sedan Zacharias Topelius såg dagens ljus. Då ordnades både seminarium och Topeliusfest som drog fulla hus. Men den officiella huvudfesten i Nykarleby ordnas först ett halvår senare, den 11 augusti.

– Det blir en vandringsfest med olika punkter där det händer saker mellan torget, kyrkan och Kuddnäs. Programmet är non-stop så deltagarna får komma och gå som de vill, säger museiamanuens **Laura Holm**.

– Det är viktigt att det är tillräckligt låg tröskel och att det passar alla, på det viset har vi Topelius med i allt vi ordnar.

Topelius var nämligen en man som förespråkade jämlikhet, att alla skulle få vara med. Bland annat kämpade han för att flera kvinnor skulle studera vid universiteten och umgicks över samhällsklasserna.

– Från hög till låg till rik till arm, citerar Anci Holm en av Topelius mest kända julsånger.

– Topelius var en mångsidig man som stod på många ben, han producerade inte bara julsånger och sagor. Vi vill lyfta fram olika aspekter av honom i programmet, säger Laura Holm.

Och det är inte bara från Nykarleby stads håll som man uppmärksammar Topelius. Lokala företagare har uppmärksammat Topelius med ett eget öl,

en bakelse och en limpa. Finansministeriet släpper två jubileumsmynt. Vid flera tillfällen under våren berättar **Birgitta Sarelin** om Topelius verk på församlingshemmet i Pargas.

– Alla är med och bidrar runtom i Finland och hela tiden ploppar nya idéer upp, säger Anci Holm. ♦

Topelius var en mångsidig man som stod på många ben, han producerade inte bara julsånger och sagor. Vi vill lyfta fram olika aspekter av honom.

Kuddnäs är sig inte likt just nu. Fasaden på det vita huset saknar det sista lagret av kalkfärg och fönstren sina mörka bågar. En provisorisk trappa leder upp till porten till huset som en gång var författaren **Zacharias Topelius** hemgård.

År 1934 öppnade Kuddnäs som museum, efter en motion i Finlands riksdag. Först var det en stiftelse som skötte museet, numera är det Nykarleby stad. Museet har statusen proffsmuseum och får

därför understöd av staten. Inga större restaureringar har gjorts sedan museet öppnade för över 80 år sedan.

– Värmesystemet frös sönder under vinterkriget och sedan dess har värmen fungerat sämre i vita huset, säger museiamanuens **Laura Holm**.

Målet med det omfattande restaureringsarbetet som nu pågår är förutom att få ett fungerande värmesystem i form av bergsvärme, även att förbättra ventilationen och belysningen. All belysning var nämligen från 1930-talet.

– Det har varit svårare att komma hit sena höstar och vintrar då det har varit kyligt. Dessutom kommer föremålen att må bättre. Vi kan förlänga säsongen och också ge möjligheten till annan verksamhet på området.

– Vi kommer även att få bättre tillgänglighet. De stora trapporna har inte varit så bra för de som har svårt att gå i trappor eller de som har barnvagn.

Både det gula huset, där kafeterian ligger, och den vita huvudbyggnaden ska bli mer lättillgängliga. Vita huset får en →

Sommarvy av Kuddnäs.

invalidhiss och gula huset en ramp. I det så kallade vagnslidret byggs sommar-toaletter. Kuddnäs består förutom av vita och gula huset samt vagnslidret, också av bagarstugan i vilken det ordnas konstutställningar sommartid samt ett lusthus.

Det var Zacharias Topelius den äldste som anlade gården i början av 1800-talet. Han var provinsialläkare men med en dröm att göra Kuddnäs till ett mönsterjordbruk.

– Han ansåg att det var det enda fria livet, säger Holm.

Han samlade också folkdikter då han reste omkring i läkaryrket och det var han som myntade uttrycket ”inte en dag utan en rad”.

Inne i det vita huset doftar det nu av målfärg. Golven har varit borta och spännpapperstapeterna upprullade då

För hans föräldrar var det viktigt att både han och hans syster fick utbildning, något som var ovanligt på den tiden då främst pojkar gick i skola.

dåliga stockar bytts ut. Men de är nu på plats igen. Målaren Sam Sundberg har blandat just rätt gröna nyans av linoljefärg för att konservera väggfärgen i ett rummen. Alla museets föremål och möbler är magasinerade runt om i Nykarleby.

En trappa upp breder vinden ut sig. Efter att några rör tagits bort är den nu mera rymlig. Tanken är att ytan ska användas till museipedagogisk verksamhet. Det var också på samma vind som författaren Zacharias Topelius hade sitt rum i vilket han också inledde sin skolgång.

– För hans föräldrar var det viktigt att både han och hans syster fick utbildning, något som var ovanligt på den tiden då främst pojkar gick i skola, säger Laura Holm.

Som lärare fungerade hans släkting, med det snarlika efternamnet, **Frans Toppelius**. Även syskonen Topelius kusiner gick i skola i Zacharias rum. När Zacharias var elva år fortsatte hans studier i Uleåborg och senare hos **Johan Ludvig Runeberg** i Helsingfors.

Redan tidigare har museiamanuens Laura Holm hållit museipedagogiska tidsresor på Kuddnäs, både för både yngre och äldre skolbarn.

– Men det har saknats utrymme för lek, säger hon.

I det restaurerade vindsrummet ska det bland annat stå gamla pulpeter där eleverna kan prova skriva med riktigt bläck. Med hjälp av rekvisita som kläder och tvättbrädor enligt gammal modell får barnen resa tillbaka i tiden.

– Jag tror att man lär sig genom att göra saker med sina egna händer. När man skriver med bläck måste man tänka innan man skriver, säger hon.

– Tanken med tidsreseupplevelserna är att göra Topelius mera känd för unga. Jag har öst ur hans sagor i många år.

Skyddsnet skyddar rappningen under renoveringen.

Renoveringsmästaren Yngve Häger och Sam Sundberg på stegen.

Varje år lyfter stadsbiblioteket i Nykarleby fram en Topelius-saga. I fjol var det sagan eller dikten *Det skrynkliga förklädet* som berättar om Skrållan som alltid kommer med skrynkligt förkläde till skolan, något som förargar hennes lärare. När läraren sedan av en slump råkar se att Skrållan är ute för att tugga vedbitar varje morgon innan skolan, för att hjälpa sin mamma, så ändrar läraren uppfattning om flickan.

Holm läste sagan för högstadiel elever och den kändes aktuell också för dem, trots att sagan har nästan ett par hundra år på nacken.

– I dag kan den handla om den som inte har märkeskläder till exempel, säger hon.

– Jag brukar själv läsa sagor, jag tror att också vuxna mår bra av sagor. ♦

Henrik Othman, Viveca Dahl, Kjell Lindroos, Jeanette Björkqvist och Elli Flén.

Falska nyheter fanns redan på Topelius tid

Text Christine Skogman ~ Foto Rabbe Sandelin

På Topelius 200-årsfödelsedag arrangerade SFV och Nykarleby stad ett seminarium om medierna och sanningen på Juthbacka i Nykarleby.

Publicistseminariet var fullsatt till sista stol då källkritik, trovärdighet och mediernas ansvar ventilerades av föreläsare och i paneldebatten av journalisterna **Kjell Lindroos**, **Henrik Othman**, **Viveca Dahl** och **Jeanette Björkqvist**.

SFV:s ordförande **Wivan Nygård-Fagerudd** hälsade de drygt 70 närvarande välkomna och öppnade seminariet med några brännande frågor om källkritik. Hur vet jag som läsare att det som medierna förmedlar verkligen stämmer?

Topelius fick redan under sin tid som redaktör för *Helsingfors tidningar* kämpa för trovärdigheten, berättade professor **Clas Zilliacus** under sitt anförande *Zacharias Topelius som redaktör för sanna och anständiga nyheter*. Topelius hade 1841 tagit över tidningen som gått ner i upplaga, och trovärdigheten var vacklande. En del av innehållet var rent skvaller.

Innan paneldebatten körde igång under ledning av **Elli Flén** fick publiken säga vad de vill ha av dagens etablerade medier. Den verkliga sanningen, kritik, anständighet, analys, bredd och tydlighet kring vems berättelse som berättas i media, löd svaren.

– Att få tag på sanningen är en utmaning hela tiden, sa Viveca Dahl, *Vasa-bladets* ledarskribent.

– Vi får tag i bitar av sanningen, men vi väljer alltid. Helhetsbilden ska vara så nära sanningen om möjligt, fortsatte hon. I dag ska färre journalister göra mera och material produceras i en allt snabbare takt. Hur håller ni standarden, frågade Elli Flén paneldeltagarna.

– Nyhetsjournalistik har alltid varit snabb, den är inte grävande. Grävande journalistik är en egen nisch, sade Jeanette Björkqvist, och framhöll att det är omöjligt att göra grävande reportage på två timmar.

Jeanette Björkqvist talade under sin föreläsning *Trovärdighet – vem lyssnar media på?* om källkritik och trovärdighet, och lyfte fram konkreta exempel från sitt reportage om Nigerianska människohandelsoffer som skickats tillbaka från Finland till Italien där de hamnat på gatan. Hon framhöll att de utsattas historier måste verifieras mot någonting, i det här fallet mot Migrationsverkets beslut.

– Jag har dessutom satt ner fjorton timmar i intervjuer och försöker fråga samma sak på olika sätt för att kolla om jag får ungefär samma svar, sade Jeanette.

Lasse Garoff avslutade seminariet med att åter lyfta fram det som publiken vill ha av journalistiken idag, det vill säga den verkliga sanningen, kritik, anständighet och analys.

– Om vi håller oss till de här riktlinjerna, är vi ganska nära att återupptäcka journalistikens roll i det tjugoförsta århundradet, sammanfattade Lasse Garoff. ♦

1918 – dags att tala ut

I fjol, då vi som nation fyllde hundra, var devisen Yhdessä – Tillsammans. Vi får se hur det blir med den endräkten i år, då inbördeskrigets fasor ska ihågkommas. Det sägs att vinterkriget enade vårt folk, men sanningen är nog den att det snarare lade locket på, och för lång tid kapslade in bitterheten från brödrakriget.

För ett brödrakrig var det, i många fall bokstavligen, och sådant ger djupa sår. Att många också stred för landets frihet är sant, och den bilden levde länge kvar, inte minst på svenskspråkigt håll. Men med facit på hand måste vi ändå kunna enas kring benämningen inbördeskrig. Omskrivningar som ”händelserna år 1918” är feiga undanflykter, medan ”första världskriget” må påminna oss om kontexten, men ur ett fjärran helikopterperspektiv.

Det är alltid segrarna som skriver historien, så också med vårt inbördeskrig. En av de första att balansera perspektivet och bryta fördämningarna var Väinö Linna, som med sin torpartrilogi gav den röda sidan ett ansikte. Sedan följde historiker som Heikki Ylikangas och Jaakko Paavolainen, med sina redogörelser för inbördeskrigets grymheter. Och sist men icke minst det ambitiösa statliga projektet att bokföra alla krigsdöda, först i inbördeskriget och sedan därpå följande krig, och i olika fångläger. Ett projekt som länder statsmakten till heder. Vi har långt kvar till den kollektiva försoning som tyskarna med sitt Vergangenheitsbewältigung har genomgått, men vi har åtminstone räknat och identifierat alla våra döda, så långt det bara går. I många fall även gett dem en sista, anständig viloplats.

Men mycket återstår. Det finns framför allt två typer av luckor: dels beskrivningar av hur man egentligen tänkte på den röda sidan, dels av den vita sidans hämndaktioner, efter kriget. Att man på den röda sidan skrev så lite är lätt att förstå – pennan var inte det viktigaste i kampen för livhanken, både inför, under och efter kriget. Medan de vita knappast hade större lust att dokumentera sin hämnd, eller spara det man skrivit.

Ett gott exempel är min nuvarande hemort, Lovisa – en stor vit fläck ifråga om 1917–18, i ordets bägge bemärkelser. Staden var helvit, liksom merparten av den omgivande landsbygden. Men det fanns också starka röda fästen, såsom industriområdet Valkom (då en del av Pernå) och bruksorterna Strömfors och Forsby. Och delvis de stora herrgårdarna i regionen, med sina många torpare, inhysingar och backstugusittare. Staden Lovisa övertogs av de röda efter det så kallade Lovisaslaget 6 februari och hade röd ledning i exakt två månader, från 7 februari till 7 april, då tyska soldater under ledning av general Otto von Brandenstein landsteg i Valkom, varefter de jagade de röda trupperna ut ur staden, och vidare norrut längs järnvägen mot Lahtis. Det blev strider på olika håll norr om Lovisa, tillfångataganden och arkebuseringar.

Men vi saknar ännu en sammanhängande bild av det som hände. Det finns fragment i sockenhistoriker, byaskildringar och memoarer, men det mesta är skrivet med vita glasögon. Den röda sidans vittnesmål är fåtaliga. Men vi är många här i Lovisa som nu har börjat ta itu med saken, och samlar in minnesmaterial av olika slag, i syfte att sammanställa det till utställningar, artiklar och böcker. Något i stil med det som Sture Lindholm med framgång har gjort i västra Nyland. Då han nyligen besökte Lovisa bokcafé för att berätta om sina böcker var salen proppfull. Tiden tycks alltså vara mogen för en beskrivning av hur det verkligen var här i Lovisa med omnejd 1917–18. Inte en dag för tidigt.

Thomas Rosenberg

ÄR SKRIFTSTÄLLARE OCH PUBLICIST, MED FRÅGOR GÄLLANDE FINLANDS-SVENSKHET OCH KULTUR SOM SPECIALITET.

”

Det är alltid segrarna som skriver historien, så också med vårt inbördeskrig.

Företagslivets unga generation

Fokus på affärsliv i gymnasiet

Text Pamela Friström

Fyra nya kurser i affärsverksamhet, utformade i samarbete med högskolor och näringsliv, ska ge gymnasieelever färdigheter att navigera i en allt mer kommersiell värld.

Gymnasiets uppgift är ju att vara allmänbildande, och affärsliv är en så stor och viktig del av allmänbildningen att det är viktigt att det tas med i undervisningen, säger **Julia Kiljunen**, partnerskapschef vid Ekonomiska informationsbyrån TAT.

Tillsammans med lärare från Aalto-universitetets handelshögskola och representanter från flera stora företag har TAT, som är en ideell förening, utarbetat en rad kurser i affärsverksamhet som erbjuds till alla skolor på andra stadiet.

Tack vare stöd från Svenska folkskolans vänner har kurserna översatts till svenska.

Enligt Kiljunen finns det ett intresse för företagsliv bland unga. När TAT i en enkätundersökning frågade niondeklassare om de är intresserade av att lära sig businesskunskande i gymnasiet eller yrkesskolan svarade närmare hälften av de tillfrågade ja.

Också Undervisnings- och kulturministeriet har efterlyst större fokus på området, och i de nya läroplanerna för det andra stadiet betonas teman som arbete, entreprenörskap och internationalisering, berättar Kiljunen.

– I stället för att skolorna själva producerar kurser kan vi erbjuda det här alternativet, säger hon.

FOTO: PAMELA FRISTRÖM

Gymnasiet Lärkan var den första svenskspråkiga skolan att testa de nya kurserna i affärsverksamhet. Enligt handledaren Sonja Biese och abiturienten Julius Hagelstam är kurserna relevanta och intressanta för alla, inte bara framtida ekonomer eller tradenomer.

Kursmaterialet ligger på en digital undervisningsplattform som skolorna får använda gratis. Sammanlagt handlar det om fyra kurser som tar upp ämnen som försäljning, finansiering, förhandlingsteknik, hur man skapar ett varumärke eller hur man bedriver ansvarsfull affärsverksamhet.

SUCCÉ I LÄRKAN. Den första svenskspråkiga skolan som förra våren fick testa kurs nummer ett i försäljning, marknadsföring och kommersialisering var Gymnasiet Lärkan i Helsingfors. Det här läsåret har kurserna redan

spritt sig till ett tiotal svenskspråkiga gymnasier.

– Jag uppskattar den konkreta kopplingen till näringslivet, med riktiga case från företagsvärlden. Det känns autentiskt, och jag tror att våra studerande också känner det, säger kurshandledaren **Sonja Biese** som är lektor i ryska och engelska vid Lärkan. Biese har själv studerat marknadsföring och tidigare jobbat inom den privata sektorn.

En av kursdeltagarna var **Julius Hagelstam** som i år är abiturient vid Lärkan.

– Jag tror att affärsverksamhet intresserar många, och det är något man inte

Som en del av affärskurserna erbjöds 300 ungdomar från hela landet möjligheten att delta i evenemanget Slush Youth. De fick jobba med riktiga case från företagsvärlden och pitcha egna idéer. FOTO: IIRO RAUTIAINEN/TAT

pratar så mycket om i andra kurser. Till exempel förhandlingsteknik, det är ju intressant och jättenyttigt, säger han.

Hagelstam funderar själv på att söka in till Hanken i höst.

– Kursen gav mig definitivt lite större förståelse för vad det egentligen handlar om, även om jag ännu inte exakt vet vad jag vill studera, säger han.

I vår, inför kurs nummer två i förhandlingsteknik och interaktion, var intresset bland Lärkans studerande så stort att bara hälften av alla anmälda rymdes med. Men det kommer fler tillfällen, lovar Sonja Biese.

– Det är ganska få elever som vet vad de vill göra när de kommer till gymnasiet, och om affärsvärlden ens lite

intresserar är det en fin möjlighet att kunna testa det. Ur skolans synvinkel är det väldigt roligt att kunna erbjuda ett brett utbud av kurser, säger Biese.

INTE BARA FÖR FRAMTIDA EKONOMER. Samtidigt som kurserna är bra förberedelse för de elever som planerar att studera vidare till ekonomer eller tradenomer efter gymnasiet, är grundtanken ändå att kurserna först och främst ska vara allmänbildande.

– På den första kursen pratade vi mycket om marknadsföring och analyserade reklam. Man behöver inte studera marknadsföring för att dra nytta av det, säger Julius Hagelstam.

– Vi är ju alla kunder. Och vi diskuterar

vad vi förväntar oss som kunder och hur vi blir bemötta som kunder. Den synvinkeln är intressant och relevant för alla, säger Sonja Biese.

Enligt Julia Kiljunen på TAT lever vi i en så pass kommersiell värld att det är svårt att förstå och analysera andra samhälleliga fenomen om man inte har en viss förståelse för affärsliv.

– Ta en vanlig 16-åring som går igenom ett köpcentrum. Där utsätts hon eller han för hur många försäljnings- och marknadsföringshandlingar som helst. Där är det värdefullt att ha en viss förståelse för marknadsföringspsykologi, för oberoende om vi förstår det eller inte, påverkas vi av marknadsföringen, säger hon. ♦

Med hjälp av Vännerna

EKONOMISKA INFORMATIONSBYRÅN TAT / **Projekt:** Företagslivets unga generationer / **Beviljat ändamål:** Skapandet av digitala kurser i internationell affärsverksamhet för gymnasie-studerande på svenska / **Beskrivning:** Utvecklandet av åtta digitala interaktiva kurser på svenska i internationell affärsverksamhet. Kurserna strävar efter att ge grundläggande ekonomiska färdigheter och innehåller material från det riktiga affärslivet. Kurserna kommer att kunna utföras antingen självständigt på nätet eller genom ledning av lärare. / **Beviljat belopp:** 100.000 euro / **Tidsperiod:** 2016–2018 / **Förväntat resultat:** Ökade kunskaper i global ekonomisk affärsverksamhet med målsättning att hjälpa de unga till framgång på den framtida arbetsmarknaden.

Linn Palmgren studerar vid Gymnasiet Lärkan i Helsingfors. Hon deltog i kursen om försäljning, marknadsföring och kommersialisering förra året. Här är hennes egen text om hur hon upplever TAT-kurserna.

Text: Linn Palmgren, Lärkan

TAT-kurserna roliga och konkreta

TAT, det vill säga Taloudellinen Tiedotustoimisto, producerar digitala företagskurser i helheten *Young Business Generations* för elever i andra stadiet.

Den ena kursen handlar om marknadsföring och den andra om förhandlingsteknik. Kursen i marknadsföring behandlar grundprinciper i försäljningsteknik och marknadsföring.

I kursen om Interaktion och förhandlingsteknik behandlas olika kommunikationsstilar. Man lär sig förbättra sina kommunikativa färdigheter och metoder för att lyckas i en förhandlings-situation.

TAT-kurserna är sponsrade av företag vilket ger en bredare infallsvinkel än läroplanen. TAT-kurserna tar upp ämnen som annars inte ska behandlas i skolan. Jag gick marknadsföringskursen förra året. Genom att ta kursen fick jag se nya sidor av marknadsföring även om en hel del är självklart och be-

kant. Kursen i förhandlingsteknik började jag med nu på vårterminen. Den har hittills varit intressant. Kommunikation är en väsentlig del av affärlivet och vår vardag.

Det var verkligen toppen att se och uppleva Slush, att träffa andra ungdomar med liknande intressen.

TAT-kursens material finns på plattformen *Claned*, ett modernt verktyg. Kurserna innehåller rätt mycket videomaterial. Vi elever tycker att detta gör inläringen roligare och definitivt mera konkret. Kurserna är välstrukturerade och det interaktiva kursinnehållet skapar en modern inlärmingsmiljö. Man kan alltid vända sig till någon med frå-

gor eftersom kurserna sköts i samverkan med kursläraren och plattformen *Claned*. Plattformen skapar också en flexibilitet eftersom det är lätt att göra uppgifter på egen hand.

Jag har ett genuint intresse för affärlivet och bestämde mig därför att delta i TAT-kurserna. Jag tror dessutom att TAT-kurserna ger en bra inblick i hur basstudier vid handelshögskolor ser ut. Det klart bästa med kurserna var att jag fick delta i Slush Youth 2017. Det var verkligen toppen att se och uppleva Slush, att träffa andra ungdomar med liknande intressen.

Jag ser fram emot att flera TAT kurser översätts till svenska. Kurserna har överlag varit bra. Jag rekommendera *Young Business Generation* kurserna, vare sig man har ett starkt intresse för affärlivet eller om man annars bara vill utvidga sina kunskaper inom området. Om man deltar i kurserna kan man få delta i TAT-sommargymnasium. TAT erbjuder även sommarjobb. ♦

FOTO:ISTOCK

Text Camilla Lindberg ~ Foto Magnus Lindberg

MATKULTUR är vår största kultur

Vår nordiska matkultur är hotad och bristen på kockar kräver en insats. Mästerkocken Michael Björklund har inlett ett samarbete med yrkesutbildaren Axxell i Karis för att höja kvaliteten på fnländsk matkultur och utbildning.

Matkulturen är den största kultur vi har. Om utvecklingen fortsätter som under de senaste tio åren så förstör vi snart hela vår nordiska matkultur, säger **Michael Björklund**.

Redan i juni 2017 inledde Axxell i Karis ett treårigt samarbete med den åländske mästerkocken som blivit ett känt ansikte genom flera populära tv-program.

De unika samarbetet har flera målsättningar. Främst vill man öka tillströmningen av elever till Axxells olika

utbildningar och öka arbetslivets närvaro under utbildningstiden. Samtidigt önskar man genom projektet ge hela matkulturen i Finland ett lyft.

– Vi måste höja kvaliteten på vår utbildning. I Sverige lägger de ner skola efter skola, men vi har goda möjligheter att bli en spets för hela Norden.

Det första initiativet till samarbete tog kocken själv för cirka ett och ett halvt år sedan. Idén var ny för utbildningsordnarna som behövde lite tid att smälta initiativet.

– Jag ringde upp en dag och sa att jag

är intresserad av att komma till Karis och hjälpa till. Så tog jag upp branschproblemet. Det råder stor brist på utbildade kockar, trots att det finns hur mycket arbete som helst i restaurangbranschen. Samtidigt växer intresset för mat och kvalitetskravet hos kunderna höjs hela tiden. Det här är ett nordiskt problem som kommit överraskande snabbt, säger Michael Björklund.

Det stora utbudet av glassiga mat- och kockprogram har inte nämnvärt bidragit till att höja statusen för yrket. För fem eller sex år sedan såg man en boom, →

men det dagliga arbetet är sålän som på tv.

– Det finns ett stort bortfall som även berör serveringspersonalen. Många kanske går en treårig utbildning för att sedan jobba med någonting helt annat. Min uppgift är att få upp intresset för yrket.

En viktig faktor på vägen är att aktivt arbeta för att höja de unga kockarnas självförtroende och skapa trygghet. Det gör man enligt Björklund främst genom att förse de blivande kockarna med ett gediget branschkunnande som bär länge än diverse mattrender.

– Utbildningen måste bli bättre på att lära ut grunderna. Senare hinner man experimentera. En kock måste kunna koka en buljong, tillreda majonnäs och potatismos. Kan man inte grunderna blir man otrygg och får dålig feedback när man kommer ut i arbetslivet och då knäcks självkänslan.

Knäckt självkänsla verkar inte ha drabbat de elever vid Axxell som fått uppleva samarbetet med den åländske kocken.

– Man blir på så gott humör. När Micke kom in i vår utbildning blev det en helt annan stämning, säger **Cecilia Henriksson**.

I december utexaminerades hon som kock från Axxell och har redan fått ett bra jobberbjudande. Från mars till september kommer hon att säsongarbeta vid Smakbyn på Åland som upprätthålls av ingen mindre än Michael Björklund.

Michael Björklund talar varmt för kreativa möten mellan olika branscher.

” *Knäckt självkänsla verkar inte ha drabbat de elever vid Axxell som fått uppleva samarbetet med den åländske kocken.*

När erbjudandet kom tvekade den nyblivna kocken, främst eftersom hon inte kände till ön från tidigare.

– Men jag tänkte att Micke kommer inte och frågar nästa år igen, så jag tog chansen.

Bromarvbon **Robin Holmberg** är 17 år gammal och studerar första året vi kocklinjen. Han har ett konstnärligt intresse som han antog att kan komma väl till pass inom yrket. Men att det blev just kocklinjen vid Axxell berodde bland annat på att hans mamma fått nys om att stjärnkocken Björklund involverats i skolans arbete. Några roliga videoklipp på Youtube ökade ytterligare intresset.

– Mina förväntningar är höga. Jag är övertygad om att han kommer att göra det här till en ännu bättre plats och utveckla köket. Han har redan smakat på min Minnestronesoppa och tyckte inslaget med chili var bra, men att jag behöver vara lite försiktigare med saltet.

Konstnärlighet och kreativitet är begrepp som även Michael Björklund nämner. Han förespråkar en utbildning där man till exempel kunde kombinera skådespelarnas branschkunskap med servitörernas yrke som också kräver en form av artisteri, scenvana och god uttrycksförmåga.

– Många kockar är blyga och blir förfärade när de kallas in i restaurangen för att berätta om sin mat. Så var det för mig i ett tidigt skede, men jag har utvecklats.

Michael Björklund förespråkar viktigen av okonventionella möten där människor i olika åldrar ges möjlighet till kontinuerlig påbyggnadsutbildning, samtidigt som han förutspår en framtid för det traditionella mathantverket och vår matkulturs rika traditioner.

– Men där är vi inte ännu.

Att några ostmästare inlett verksamhet i trakten bådär gott, men vägen att vandra är ännu lång.

– På ett lika stort område i Mellan-europa skulle det kanske finnas ett trettiotal. ♦

När Michael Björklund bjöds in i Axxells elevkök förändrades atmosfären.

Med hjälp av Vännerna

AXXELL UTBILDNING AB / *Beviljat ändamål:* Verksamhetsbidrag / *Beskrivning:* Yrkesutbildning och fri bildning på svenska. (SFVs ägarandel är 65 %) / *Beviljat belopp:* 2,3 miljoner euro / *Tidsperiod:* 2013-2017 / *Förväntat resultat:* En fortsatt bred och kvalitativt hög nivå på den svenskspråkiga yrkesutbildningen trots stora statliga nedskärningar.

Många svenskspråkiga estländare känner stark tillit till finlandssvenskarna; de upplever att finlandssvenskarna har en genuin förståelse för estlandssvenskarnas verklighet, berättar Mikael Sjövall.

FOTO: RABBE SANDELIN

Text Rabbe Sandelin

FRAMTIDSTRO

bland estlandssvenskarna

Den estlandssvenska verkligheten håller idag på att hitta nya former. Det kommer in unga entusiaster, som inte nödvändigtvis längre har levande band till förkrigstidens estlandssvenskar. Och finlandssvenskarna är ypperliga inspirationskällor även för denna nya estlandssvenskhet, berättar Mikael Sjövall, som i tjugofem år engagerat sig i estlandssvenskarnas sak.

Det var år 1993 som Sjövall fick i uppdrag av sin arbetsgivare YLE att göra ett reportage om estlandssvenskarna. Det hela blev också till sist en uppgörelse med den egna identiteten.

– Det var startskottet till ett plötsligt och lite senkommet engagemang för en sak som i själva verket låg mycket närmare den egna identiteten, än många av de saker man aktiverat sig för i sin ungdom, då till exempel Chile kändes närmare hjärtat.

Men det var förstås förstäligt att Estland och estlandssvenskarna upplevdes som mycket avlägsna under den sovjetiska perioden. Estland fanns på riktigt bakom den järnridå som då delade Europa.

– Så trots att det geografiska avståndet hela tiden varit litet, var det intellektuella avståndet långt. Först efter frigörelsen i början av 1990-talet kom man på riktigt åt att återupptäcka det

FOTO: PATRIK RASTENBERGER

På strövtåg i Aiboland

❖ Mikael Sjövalls reportagebok från svenskbygderna i Estland har redan sålt i över 1500 exemplar, och en tredje upplaga planeras. Boken är en viktig dokumentation av den utdöende gamla estlandssvenskheten – men också av den groende framtidstron bland yngre som identifierar sig som estlandssvenskar, och de eldsjälur som bär upp traditioner och för kulturen vidare. Boken kan beställas bland annat på Adlibris.

hela. Idag sammanfaller mitt engagemang med ett allt större intresse och funderingar kring den egna minoritetsidentiteten, språket och identifikationen.

EN LITEN MINORITET. Den estlandssvenska minoriteten har alltid varit liten. Strax före andra världskriget räknade man med cirka 8000 svenskspråkiga estländare, varav en stor del flydde till Sverige 1939–1944, och en del även till Finland. För de cirka 1500 som blev kvar i Estland åren 1944–1991 blev det mycket svårt att leva ut sin identitet, då kulturautonomin raserades i och med att de svenska skolorna stängdes.

Först då **Mihail Gorbatjov** blev partiledare i Sovjetunionen uppstod det politiska töväder som möjliggjorde aktiviteterna för att stöda svenskan i Estland. I Finland grundades redan år 1989 den fortfarande verksamma föreningen Estlandsvännerna r.f. (estlandsvannerna.fi), och även SFV var aktivt

Oskar Friberg är den sista ursprungliga kvarlevande estlandssvensken på Ormsö. FOTO: PATRIK RASTENBERGER

med; bland annat bidrog man till be- kostandet av svenskundervisningen vid Nuckö gymnasium, som startade år 1990.

Även på myndighetshåll var utveck- lingen positiv. År 1992 återupprättade Estland minoritetslagarna från 1925, och år 2007 fick den svenskspråkiga minoriteten en egen, officiell kultur- förvaltning som lyder under kultur- ministeriet. Idag kan skolbarn som är registrerade som estlandssvenskar få hemspråksundervisning i svenska, var som helst i Estland.

– Esterna är alltså stolta över sin mi- noritet, och i mina kontakter med de lokala myndigheterna finns det alltid stor förståelse för olika identitetsstär- kande projekt, som till exempel språk- bad och diskussionsgrupper, berättar Sjövall.

TILLIT TILL FINLANDSSVENSKARNA. Mikael Sjövall säger att många svensk- språkiga estländare känner stark tillit till finlandssvenskarna; de upplever att finlandssvenskarna har en genuin för- ståelse för estlandssvenskarnas verklig- het. På frågan om det inte riskerar att uppstå ett storebrorskomplex svarar Sjövall att det är precis tvärtom.

– Även eldsjälarna säger ofta att den estlandssvenska folkspillran är så liten, att man som enskild människa inte or- kar vara minoritetsrepresentant tjugo fyra timmar i dygnet. Då känns det be- friande om en utomstående med för- ståelse för situationen kan komma med nya uppslag och idéer.

Sjövall säger att engagemanget för- stås måste handla om att verka som ka- talysator och inspirationskälla, inte som pekpinne.

– Och även som kontaktyta mellan myndigheter, bidragsgivare och en- tusiaster. Ett bra exempel är den dis- kussionsgrupp jag startade i november 2017. Idag lever den vidare med loka- la krafter, och träffas varje onsdag på Aibolands museum i Hapsal.

DÅ LITE KAN GE MYCKET. Från den sto- ra entusiasmen på 1990-talet har många finlandssvenska fonder idag kanske ta- git ett steg tillbaka. Man ser på de egna stadgarna som tydligt säger att man skall syssla med frågor som enbart be- rör finlandssvenskarna.

– Det är ändå inte oviktigt för fi- nlandssvenskarna hur det går för den svenska minoriteten i Estland. Kan vi peka på goda exempel, på goda erfaren- heter och samarbetsformer i ett grann- land där även myndigheterna ställer sig

De öppna fönstrens dag på internatet i Birkas. FOTO: PATRIK RASTENBERGER

positiva, så gynnar det även finlands- svenskarnas sits i Finland.

Projektet som gäller svenskspråkiga i Estland kan också i de finlandssvenska fondernas ögon eventuellt se lite futtiga ut – idag då man helst vill stöda större och synligare projekt. Sjövall säger ändå att det lätt blir feltänkt, om man enbart ser på penningssummorna.

– Man måste hålla i minnet att kost- nadsnivån i Estland fortfarande är lägre. Med mycket små resurser kan man åstadkomma väldigt mycket.

IDENTITET = BÅDE UPPMUNTRAN OCH KONKRETISM. Galeasen Hoppet bygg- des på 1920-talet i Spithamn i estlands- svenska Rickuls socken. Båtens öden var många, och i början av 2000-talet såg estlandssvenkbördige **Birgit Eldh** – vars far varit med om att bygga bå-

Kan vi peka på goda exempel, på goda erfarenheter och samarbetsformer i ett grannland där även myndigheterna ställer sig positiva, så gynnar det även finlandssvenskarnas sits i Finland.

ten – den slitna skutan i Visby hamn. Ett år senare träffade hon finlandssvenske **Sten Westerholm** – sedan många år aktivt verksam i Estland – som i sin tur entusiasmerade SFV:s dåvarande kanslichef **Christoffer Grönholm** att komma med i ett renoveringsprojekt med sikte på en flytande folkhögsko- la (läs om båtens hela historia i Svens- bygden 1-2013). Renoveringen blev emellertid mycket utmanande och dyr, så år 2011 fick Westerholm i uppdrag att utreda intresset för båten hos den est- niska traditionsbåtsföreningen Vikan. Och sedan hösten 2011 ägs och drivs Hoppet av estniska krafter.

– Det var en bra lösning att Hoppet kom tillbaka till estniska vattnen. Bå- ten är idag en mycket viktig symbol för estlandssvenskarna, och sommarkryss- ningarna i de estniska svenskbygderna →

Strandfest i Rickul år 2012. FOTO: PATRIK RASTENBERGER.

oerhört uppskattade. Båten konkretiserar för många alldeles påtagligt den egna identiteten.

EN IDENTITET I FÖRVANDLING. Som så många andra identiteter är även den estlandssvenska stadd i förvandling. De gamla estlandssvenskarna – de som fanns med före andra världskriget – dör nu bort, och för några år sedan såg det mycket dystert ut med återväxten och intresset. Idag är Mikael Sjövall ändå svagt optimistisk.

– I de aktiviteter jag varit med om att starta de senaste åren är det många unga som kommit med, och entusiasmen är stor. Kombinerat med en välvilja från myndighetshåll finns det inte hinder för

De svenskspråkiga byarna på Estlands västkust.

en fortsatt estlandssvenskhet, ett slags återtagande av identiteten.

Sjövall säger att identitet sist och slutligen handlar mycket om självidentifikation; identitet är en formbar sak. Och på samma sätt som i Svenskfinland, är de yngre generationerna inte så intresserade av att höra vad som utgör en ”ren” eller ”traditionell” svenskhet. Trots att man alltså vill värna om traditioner, vill man inte själv bli ett museiföremål, utan man anpassar sin identitet till dagens situation.

– Den gamla estlandssvenska kulturen som fanns fram till andra världskriget kommer inte tillbaka. Men mot alla odds groor alltså en ny framtidstro i de estländska svenskbygderna. ♦

Konsten att bygga torn

När jag var fem år gammal började jag bygga ett runt stenhus tillsammans med min yngre kusin. Bakom oss låg Gullkrona fjärd. Vi såg ingenting av den skönheten för vi var fullt upptagna med att bära sten till den borg som en dag skulle bli vår.

Vi bedömde att en meter i diameter skulle vara en lämplig storlek. Innan den första ringen med sten var lagd började krafterna tryta. Solen var het och armarna små. Min annars envisa Tjorven-kusin gav upp. Jag minns ännu besvikelsen, eftersom jag trots min ringa ålder insåg att en bygger inte ensamt ett hus.

Jag försökte bygga ett varv till, men de runda stenarna ramlade bara ner. Efter en stund gav också jag upp. Vill man se det positiva kan man säga att vi i alla fall lyckades lägga grunden till något som ännu i dag finns kvar. En stenring på västra sidan av holmen. Ingen har nänts flytta den.

Jag fantiserade om hur jag skulle ta mig upp längs de slingrande trapporna till det höga tornet med sina många rum och därifrån blicka ut över Vänöland. Ha utsikt ända till farmors hus, ända till Svärje som enligt sagorna lär ska ha legat i den riktningen.

Det blev inget hus. Inte då. Drygt fyrtio år senare möttes vi av en slump igen, min kusin och jag. Trots våra totalt olika vägval i livet, märkte vi att det nu rent jobbmässigt verkade finnas en möjlighet att bygga ett samarbete.

Vi tog liksom ett långt mellanår kan man säga, där båda gavs möjligheten att pröva våra motiv och fästa vår uppmärksamhet på någonting annat än att bygga snabbt och bygga stort.

Tiden lärde oss tålmod, och var och en av oss kom att få sin beskärda livsläxa. Nya ord att stava på. Vissa svårare än andra. Ibland så svåra att det blev rentav omöjligt att tyda koderna.

Bilden blev så tydlig när jag nyligen läste en artikel i Helsingin Sanomat som belyste att ungefär hälften av gymnasieeleverna lider av stor stress och utmattning. Fler än tidigare önskar få hålla ett mellanår. För att råda bot mot den trenden, planerar våra beslutsfattare enligt samma artikel, att i stället införa fler möjligheter att parallellt med studentexamen, avlägga högskolekurser för att snabba på de unga.

Det orienterande tillväxtåret som till exempel folkhögskolan sedan lång tradition kunnat erbjuda trötta och lite vilna själar, ses inte med blida ögon. Var finns nytan med det? Att gå omkring och slå dank ett år.

Under 1500- och 1700-talet vara fenomenet Grand Tour vanligt förekommande, en bildningsresa som avslutande utbildningen för adelns ungdomar. Den fysiska resan varade ett år, ibland längre. Folkhögskolornas grundidé om att inte bara ”bli något” utan att i stället ”bli någon” är inte helt dum. För en resa kan också göras inåt. Det kräver sin tid. Måste få ta sin tid. Kanske i form av ett mellanår som plötsligt blivit ett fullt ord, men som borde återerövas.

Efter vårt uppehåll kan min kusin och jag se bristerna med vårt planerade hus. Medan vi gjorde andra saker växte våra armar och vår uthållighet. Vi fick förståelse för att det liksom också krävs något att sätta mellan stenarna när man vill bygga höga hus som håller. I det här fallet blev tiden vårt murbruk.

Camilla Lindberg

CAMILLA LINDBERG ÄR LÄRARE, JOURNALIST OCH HAR ÄVEN SKRIVIT FLERA PLATSBIOGRAFIER.

”

*Var finns
nyttan med det?
Att gå omkring
och slå dank
ett år.*

I år lanseras pinsen "Tala gärna svenska med mig" i hela landet. Den signalerar att bäraren gärna pratar svenska med dig och kan bäras både i professionella sammanhang och av privatpersoner.

Text & Foto Anna Kujala

Två språk, DUBBELT SÅ RIK

Min identitet är tvåspråkig. Den är inte svensk-språkig. Den är inte finskspråkig. Den är både och. Meillä on aivan vääriä kuuva Suomessa kielitaidosta. Kielitaito ei suinkaan tarkoita täydellistä kielitaitoa. Skulle någon fråga av mig att "vilka språk talar du perfekt", så skulle jag säga "inte ett enda".

Så här säger redaktör **Kaj Kunnas** i ett av Molempi parempi -projektets videoklipp. Han är en av de 52 personer som berättar hur deras liv berikats av att kunna både finska och svenska. Videona publicerades i fjol, en video per vecka, av Samarbetsforum.

– Vi som liten organisation funderade på hur vi kunde bidra till Finlands 100-årsjubileum. Vår gåva till nationen blev videoklippen, där olika perso-

ner berättar sin synvinkel om vårt lands båda nationalspråk, säger verksamhetsledare **Martina Harms-Aalto**.

En del av talarna är i offentligheten kända personer, andra är privatpersoner som svarade på det allmänna uppropet att delta. Vissa är från tvåspråkiga familjer, andra från finsk- eller svensk-språkiga, en persons första språk var teckenspråket.

– Vi försökte välja ut människor med olika bakgrund. Bland de personer som är kända, är en del oväntade på så sätt att de inte talat om språkfrågor i offentligheten tidigare. Det var fint att se hur alla som ställde upp gav av sig själva, det är jag tacksam för.

” I Svenskfinland är vi många som arbetar med att främja det svenska språket, men det är få som aktivt jobbar för tvåspråkigheten.

Tillsammans med **Magnus Wikström** vid Kamala Productions filmades och klipptes videona kring årsskiftet 2016–2017. Alla tagningar utom klippet med president **Martti Ahtisaari** gjordes i samma miljö och på alla filmer syns den finska flaggan.

– Att ha den med i bild var helt medvetet. Vi ville återta den finska flaggan, den ska inte vara en symbol för nationalisterna och extremister.

Videoklippen fick stor synlighet, inte minst specialvideon med flera talare som visades på biograferna före den nya Okänd soldat-filmen. Harms-Aalto är nu efteråt glad att diskussionen i olika medier inte urartade i personliga påhopp mot talarna – det negativa som ändå kom var ”mera ett allmänt bröl om pakkoruotsi”.

Alla klipp finns samlade på www.molempiparempi.fi. Harms-Aalto arbetar nu för att materialet ska utnyttjas av olika instanser.

– Åtminstone lärare har varit intresserade och aktiva med att använda videoklippen.

Ett nytt videoprojekt, än så länge kallat Molempi parempi II, genomförs i år. Temat är språkliga rättigheter.

PINS UPPMUNTRAR ATT TALA SVENSKA. Martina Harms-Aalto är själv från en svenskspråkig familj men lärde sig finska tidigt och har engagerat sig i språkfrågor i många år, även politiskt.

– Språkfrågan ser olika ut i olika delar av landet, men alternativet att bara bygga skyddande murar har sällan varit en helt framgångsrik strategi i något sammanhang.

Hon fortsätter:

– Det som kom fram i flera videoklipp och som jag själv insett, är att på svenskt håll måste vi sluta att på ett överhövligt sätt byta språk till finska. Vi måste bejaka det legitima intresset för svenskan och erbjuda möjligheter att tala svenska.

Det här är något föreningen tagit fasta vid genom att lansera en märkesnål med texten "Tala gärna svenska med mig". Pionjärerna, social- och hälsovårdsverket i Helsingfors, tog i bruk pinsen vid några enheter i augusti i fjol. Vid Helsingfors universitet där pinsen också funnits tillgängliga har de haft strykande åtgång, berättar Harms-Aalto.

I år arbetar föreningen för att göra pinsen mera känd och sprida den i hela landet. Pinsen kan utnyttjas av professionella till exempel i hälsovården, handeln och på andra arbetsplatser, men också av privatpersoner. Den signalerar på ett enkelt men tydligt sätt att personen i fråga gärna kommunicerar på svenska, oberoende om hen har svenska som modersmål.

Samarbetsforums finansieringsperiod är treårig och i år är det tredje året för den innevarande perioden. Föreningen får ekonomiskt bidrag från flera instanser, till exempel justitieministeriet, som delfinansierar Molempi parempi II, Svenska folkskolans vänner, Tre smeder och Svenska kulturfonden.

– Jag hoppas att föreningens verksamhet kan växa och utvecklas och att vi kan hitta även nya samarbetsparter. I Svenskfinland är vi många som arbetar med att främja det svenska språket, men det är få som aktivt jobbar för tvåspråkigheten. Det här är något vi borde fundera på; är tvåspråkiga en språkgrupp som borde bli mera sedd?

Finlandssvenskt samarbetsforum r.f.

- ♦ grundades 2012
- ♦ arbetar för att stärka det svenska språket, uppnå en levande tvåspråkighet och öka förståelsen för den svenska språkgruppens behov
- ♦ 2017 genomfördes videoprojektet "Molempi parempi, 52 klipp om två språk"
- ♦ 2018 genomförs ett videoprojekt om språkliga rättigheter
- ♦ i år lanseras även pinsen "Tala gärna svenska med mig" i hela landet
- ♦ www.samarbetsforum.fi

Martina Harms-Aalto

- ♦ Verksamhetsledare för Samarbetsforum sedan 2016
- ♦ Litteraturvetare och journalist
- ♦ Ordförande för Svenska sektionen för utbildning och småbarnspedagogik i Hfors, medlem i stadens utbildningsnämnd

Med hjälp av Vännerna

FINLANDSSVENSKT SAMARBETSFORUM RF
Projekt: Molempi parempi / **Ändamål:** Verksamhetsbidrag + Molempi parempi – en serie animationer om språkliga rättigheter
Beskrivning: 52 videoklipp om två språk -Finland 100 år. / **Belopp:** 40.000 euro **Tidsperiod:** 2016-2018 / **Förväntat resultat:** Ökad förståelse för en levande och konstruktiv tvåspråkighet i Finland.

”

Molempi parempi -videoprojektet om våra två nationalspråk fick stor synlighet i fjol, i år jobbar man med ett videoprojekt om språkliga rättigheter.

Många av mina vänner talar finska, svenska, både och. Sikin sokin. Ihan miten vaan. Kaikki käy.

CECILIA STRÖMMÁN, INFORMATIONSCHEF

En människa ska bemötas på sitt hjärtespråk. Jokaisella on oikeus elää, kuolla, omalla sydämen lapsuuden kielellään.

HILKKA OLKINUORA, PRÄST

Det att jag kom i kontakt med det finska språket via min hobby orientering är kanske någonting som jag inte då tänkte på att det är en chans. Men miksä sitä ei voitaisi nähdä myös mahdollisuutena että pärjää myös sillä toisella kotimaisellakin?

MÅRTEN BOSTRÖM, DOKTORAND, VÄRLDSMÄSTARE I ORIENTERING

Hirveän monelle ihan fiksullekin ihmiselle se tulee yllätyksenä miten iso osa se on meidän historiaa ja kuinka suomenkieli esimerkiksi on olemassa ruotsinkielisten takia.

TUOMAS ENBUSKE, JOURNALIST

I think, to understand Finland, one has to understand both languages.

JOHN WEBSTER, REGISSÖR

Ollaan huomattu että kaksikielisyys on itse asiassa tosi hyvä asia meille.

NIKLAS BÄCKSTRÖM, ISHOCKEYSPELARE

När man talar om språk kanske man litet för långt fokuserar på det här rent praktiska. Men ett språk är ju också ett sätt att förstå hur andra människor tänker.

ANDERS ADLERCREUTZ, RIKSDAGSLEDAMOT

Kielitaito ei suinkaan tarkoita täydellistä kielitaitoa. Skulle någon fråga mig vilka språk jag talar perfekt, skulle jag svara "inte ett enda".

KAJ KUNNAS, SPORTJOURNALIST

Finlandssvenskarna är ofta för flexibla. Alltså de byter till finska när de antar att någon talar finska som modersmål och det hjälper inte oss att öva vår svenska.

TIMO HARAKKA, RIKSDAGSLEDAMOT

Jag tror att vi borde vara stolta över att vi har två nationalspråk. Och vi måste alla behärska så att vi kan tala med vem som helst som vill använda sitt modersmål.

MARTTI AHTISAARI, PRESIDENT

Kaksikielisyys merkitsee minulle todellakin, se on osa suomalaisuutta. Suomihan ei olisi Suomi ellei meillä olisi kahta kieltä. Keskustelu kielistä ennen kaikkea pakkoruotsista se häiritsee minua, minä en oikein ymmärrä mistä se kumpuaa.

REIJO KARHINEN, CHEFDIREKTÖR

Pakkoruotsikeskustelu on minusta tosi väsähtänyttä ja vanhanaikaista. Minä en jaksa sitä kuunnella. Kielet ovat ensinnäkin, de är verktyg och de är nycklar. Det är onödigt att gråla om hur på sätt de tar rum från varandra eller sådant.

MARTTA LINDSTRÖM, KONTAKTCHEF

xEdu

ger skjuts åt framtidens utbildningsföretag

Text & Foto Joanna Nylund

Appar, program, digitala verktyg – digitaliseringen av utbildningssektorn pågår för fullt. Behoven är stora, men det råder ingen brist på innovationer. Finländska företagsacceleratoren xEdu vill ta utbildningsvärldens uppstartföretag vid handen och hjälpa dem nå framgång.

Fontellska villan ligger som ett litet art nouveau-smycke i ena änden av Kronohagen, halvt dolt bland stora klassiska stenhus och Helsingfors universitets pedagogiska fakultet och dess moderna byggnader. Här huserar företagsacceleratoren xEdu.

xEdu grundades för drygt två år sedan. Företagets VD är **Antti Korhonen**, med en bakgrund inom bland annat Nokia. xEdu lanserades på Slush hösten 2015 och verkar inom utbildningsbranschen. Företagets fokus ligger på så kallad EdTech (Educational Technology, utbildningsteknologi).

När Korhonen berättar vimlar hans tal av engelska termer, helt i linje med att verksamhetsområdet inte just känner av några nationella gränser. Korhonen nämner i förbigående att utbildningssektorn är överraskande stor: globalt sett omsätter den tre gånger så mycket som informations- och teknologibranschen tillsammans. xEdu är en av Nordens största företagsacceleratorer, och den enda i Nordeuropa som fokuserar på utbildning.

FRAMTIDENS UTBILDNING. På väggen i det stora mötesrummet hänger en världskarta från 1970-talet. Korhonen säger att det inte är någon tillfällighet att den är så gammal.

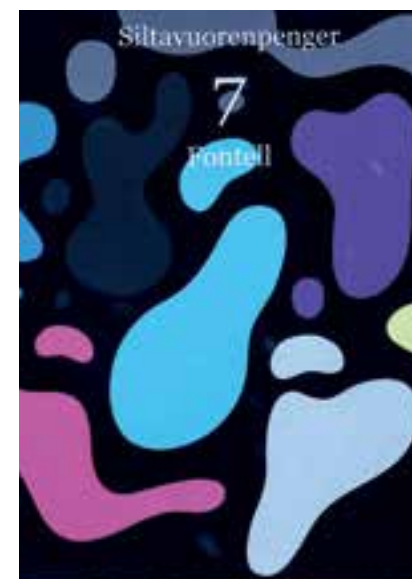
– Det är så lätt att fastna i det som var sant när man själv gick i skolan, både vad gäller kunskap och undervisningsmetoder. Kartan fungerar som en påminnelse om hur mycket världen har förändrats. Utbildning är en bransch som utvecklas i rasande takt, och alla som är verksamma i den behöver kunna frigöra sig från uppfattningar som formats för länge sen.

xEdus företagsidé går ut på att lotsa uppstartföretag genom alla kritiska verksamhetsskedan: från att hitta finansörer till att utveckla produkten, marknadsföra den, nätverka med andra företag och slå in på den internationella marknaden. xEdu erbjuder ett

utbildningsprogram som består av flera månaders närstudier och vägledning i det mesta som ett uppstartföretag kan tänkas behöva. Utbildningen går under benämningen accelerationsprogram, och företagen som genomgått den utexamineras sedan formellt och blir xEdu-alumner.

För många små teknologiföretag innebär xEdus hjälp en unik skjuts på vägen för att hitta sin nisch och få synlighet för sin produkt.

– Programmet är en slags MBA (Master of Business Administration) men för företaget, inte individen, förklarar Korhonen.

NY EXPORT AV DEN FINLÄNDSKA SKOLAN.

För att bli en xEdu-skyddsling krävs att man blir antagen. Varje höst och vår utlyser företaget en ansökningsperiod, och bland de ansökningar som kommer in väljer man sedan ut ett visst antal firmor som får delta. En sådan ansökningsperiod har nyss avslutats, och de nya "eleverna" ska snart offentliggöras.

– Vår utbildning har varit populär från första början. Senast fick vi in cirka 300 ansökningar från hela världen, varav vi godkänner 11–12, berättar Korhonen.

Kriterierna för antagning är bland annat att företaget ska ha en produkt eller tjänst som är så gott som redo att gå från idé till förverkligande.

Alla vinner på nya Kuggom-avtal

Text & Foto Rabbe Sandelin

Axxell, vars största ägare SFV är, tvingades i slutet av år 2014 avsluta den kraftigt förlustbringande folkhögskoleverksamheten vid Kuggom på grund av utbildningsbolagets stora ekonomiska underskott. Nu återupplivas den verksamheten i Borgå Folkakademis regi, med stöd från Axxell och SFV.

Sedan nedläggningen av folkhögskoleverksamheten 2015 har SFV-ägda Fastighets Ab Folkfast hyrt hela Kuggomfastigheten till Kamratförbundet för Kuggomskolan rf, som på området startat ett Traditionscenter med mål att arrangera olika slag av kursverksamhet och idka vidareutyrning.

– Både på grund av problem med utbetalningar av EU-finansiering och rätt blygsam verksamhetsvolym har föreningen inte kunnat betala hela den avtalade hyran. Detta trots att hyran varit subventionerad och SFV också betalat verksamhetsbidrag till föreningen, berättar SFV:s fastighetsdirektör **Stefan Johansson**.

Johansson, som också innehar rollen av Axxells verkställande direktör, berättar att Axxell under tiden fortsatt processen

att utveckla sig till en renodlad yrkesutbildare, och därmed upphöra med fri bildning och folkhögskoleverksamhet.

– I mån av möjlighet vill vi förstås gärna överföra dessa bitar på andra, så vid ett möte i slutet av 2017 mellan Axxell, Västra Nylands Folkhögskola och Borgå Folkakademi samt ministeriets representant kom man överens om hur processen kunde föras vidare.

En bit i pusslet var att Borgå Folkakademi, i folkmun "Akan", i testsyfte ordnar utbildning på Kuggom 2018 i samarbete med Axxell.

– Akan ordnar alltså utbildningen med utnyttjande av det undervisnings-tillstånd för Lovisa som ännu finns hos Axxell, det vill säga Axxell får den statsandel som annars skulle bli outnyttjad, men använder den i sin helhet för att köpa utbildningen av Akan. Akan

står sedan för alla kostnader, också i den mån statsandelen inte skulle räcka till.

För att förhindra kostnadsöverskridningar har man strävat till fördelaktigt hyresavtal mellan Akan och Kamratförbundet för Kuggomskolan. Detta kombinerat med att Traditionscentret parallellt kan fortsätta med sin övriga verksamhet och sin uthyrning, och därmed befrämja hyresbetalningarna till huvudhyresvärden Fastighets Ab Folkfast.

– Summa summarum betyder detta att SFV kraftigt och från två håll – både via Axxell och Folkfast – jobbat för en win-win-lösning mellan olika parter, och att det åtminstone för en tid framåt finns mera liv i den fria bildningen på Kuggom-åsen.

Framtiden då? Johansson berättar att om efterfrågan på folkhögskoleutbildning håller i sig, är tanken att även övertyga ministeriet om att behovet är bestående, och att det tillstånd för utbildning i Lovisa som ännu finns hos Axxell kunde överföras på Borgå Folkakademi.

– Det är ingen självklarhet, men det blir aktuellt när Axxell i vilket fall som helst kommer att anhålla om ändring i sitt tillstånd. ♦

Hartassar

Det var en gång en vinter, som började precis som vintrar förr i världen: "En morgon när du vaknar är hela världen vit", som Lennart Helsing uttryckte saken. Så var det förr, så trodde man det skulle förbli. Ändå kunde också forna tiders årstidsväxlingar bjuda på överraskningar. Jag återkallar i minnet en för länge sedan svunnen vinter. Den började precis rätt. Snön föll i täta flingor, ett istäcke lade sig över fjärden, bygdens yngre förmågor skottade upp en ishockeyplan. Skridskor, sparkstöttingar och skidor var i flitig användning. Också djuren gjorde sina förberedelser. Skogsharen, *Lepus timidus*, skrudade sig i vinterpäls och flög ibland upp ur snömassorna där den legat osynlig på sin tillfälliga övernattningsplats.

Jag minns den här vintern av en alldeles särskild orsak. Det gick nämligen så att temperaturen steg strax efter nyår, regnet föll och snart var snön ett minne blott. Hunden fick passera en balja med ljummet vatten varje gång den efter långpromenader på leriga stigar var på väg in. Jag minns hur barnen diskuterade om man borde försöka komma åt att tvätta också de påfallande smutsiga hartassarna. Vi har inte helt klart för oss hur tanken löper i harhjännor, men det värsta för dem måste ju ha varit att, lysande vita mot allt det gröna, skutta omkring i terrängen som lätta rov för traktens vilda djur.

– Varför byter de inte tillbaka till brunt, undrade ett av de yngre barnen. Men det är lättare sagt än gjort i skogsharens tillvaro. Det är ljusmängden och temperaturen som sätter igång pälsbytet. Harögat registrerar när dagarna blir kortare på hösten och lockar hypofysen att med blodet skicka iväg ett hormon till hårsäckarna. Det är det som får vita hårstrån att börja växa ut. Det här är anpassat till traktens normala klimat. Det är alltså klokt för skogsharar som vuxit upp i norra Finlands ödemarker att ta sig en funderare innan de följer människornas exempel och flyttar söderut till metropoltrakterna. Det kan nämligen leda till att de sätter igång med sitt pälsbyte i alltför god tid innan snön och vintern kommer. Om den alltså överhuvudtaget kommer.

Det här året har liksom den gången ägnats åt avsköljning av smutsiga hundtassar. Om väderleken fortsätter att förändras i samma takt kommer möjligen *Lepus timidus* att decimeras till förmån för en invandrare, fältharen *Lepus europeus*, som håller sig till en diskretare färgton året om.

– Hör inte snö till våra finländska rättigheter, funderar skogsharen och man kan bara spekulera över vilka nationalistiska tankegångar som rör sig i dess vita huvud.

Skogsharens tassor är anpassade till ett liv med djup snö. De är utrustade med rikligt med päls kring trampdynorna, något som gjort dem användbara även efter avslutat harliv. Jag minns hur min farmor efter varje större måltid putsade av middagbordet med en hartass, det enda som återstod av dess bärare. En god vän har ett motsvarande minne från Riddaregatans småskola, där svarta tavlan torkades av med en liknande tingest. Även i det lilla livet har förändringens vind blåst över vårt land.

Anna Lena Bengelsdorff

HAR VERKAT SOM LÄRARE I HISTORIA, SAMHÄLLSLÄRA OCH NATIONALEKONOMI VID FLERA SKOLOR I HELSINGFORS.

”

Det här året har liksom den gången ägnats åt avsköljning av smutsiga hundtassar.

Medierna spelar en viktig roll i dagens bildningsarbete

Text Christine Skogman ~ Foto Pia Pettersson

Seminarier Skolans och bildningens betydelse för det nordiska välfärdssamhället igår, idag och imorgon! samlade drygt 70 personer i festsalen i SFV-huset G18, fredagen den 26 januari. Talarna tog publiken med på en resa från skolans idéhistoria, till framtida scenarier för bildningen och skolan.

Bibliotekarie **Ylva Larsdotter** lyfte upp folkbiblioteken i lokalsamhället som ett viktigt bildningsrum i dag.

– Se bara på biblioteket i Berghäll i Helsingfors. Det är kö utanför på morg-

narna. Man läser tidningar, surfar, pratar med varandra. Det är också en form av bildning, menade hon, och uppmantrade publiken att ta del av allt det biblioteken har att erbjuda.

– Biblioteken behövs som institution där man lär sig kritiskt tänkande, fort-

satte Ylva. Bildning kan komma från många olika medier.

MEDIERNAS ROLL I BILDNINGSBETET ÄR STOR IDAG. – Vi lever nu i ett postfaktiskt samhälle. Många säger att de sociala medierna har en fördum-

Till höger uppifrån: chefredaktör Janne Wass, professor Henrik Meinander (Helsingfors univ.), bibliotekarie Ylva Larsdotter (länsbibliotek Uppsala), docent Janne Holmén (Uppsala univ.), universitetslektor Johanna Ringarp (Stockholms universitet) och professor Laura Kolbe (Helsingfors univ.).

mande inverkan och att bildningen är hotad, sade **Janne Wass**, chefredaktör för *Ny Tid*.

– Vi ska inte förneka de problem som uppstått, men vi ska också tillkännage att det nya medielandskapet medför nya möjligheter till bildning och mer kunskap.

Wass påpekade att det genom tiderna alltid uppstått protester och utmaningar vid införandet av nya medier, allt från boktryckarkonsten till radio och TV.

– Fördelarna har alltid varit större än nackdelarna: fler har fått bildning och mera kunskap, som är en förutsättning för att skapa ett bättre liv. Vi har överkommit de problem som medföljt genom juridik och demokrati. Det är strukturerna i samhället som inte alltid hunnit med, sade han.

– Dagens mediasamhälle gör att vi alla kan bilda oss idag, utan att behöva godkänna den ideologi som utbildningsinstitutionen förmedlar, sa docent **Janne Holmén**. Så har det inte alltid varit.

Professor **Henrik Meinander** lyfte också fram den digitala revolution som är på gång och menade att vi bara har sett skymten av vad som komma skall. Han tror framtidens bildningsideal innebär bland annat digital bildning, en förmåga att kommunicera och skapa digitalt.

Hur ser då framtidens skola och bildning ut? Meinander lyfte fram tre scenarier, där ett alternativ var att ett gemensamt EU-skolsystem skapas. Europeiska bildningsideal är konkurrenskraftiga.

I den avslutande diskussionen kom åter bildning och bildningsbegrepp upp till diskussion. Bildning kommer från tyskans Bildung och innebär en civiliseringstanke som går utöver skolbildningen.

– Bildning och allmänbildning är beredskap att anpassa sig till förändringar, sade Janne Holmén.

Laura Kolbe, som inledde hela seminariet med skolans idéhistoria, tror att det klassiska bildningsidealet gör återinträde.

– Det handlar om någonting utöver kunskap, till exempel moral. Det klassiska bildningsidealet kommer tillbaka.

Seminarier arrangerades av SFV, Helsingfors universitet och Alumnerna vid Helsingfors universitet, Sivistysliitto Kansalaisfoorumi samt Hanaholmen - kulturcentrum för Sverige och Finland. ♦

Föreningsresursen upprätthålls av SFV och här hittar du fakta, tips, råd och svar på frågor gällande olika aspekter av föreningsliv i Svenskfinland. www.foreningsresursen.fi

Sebastian Gripenberg

VERKSAMHETSOMBUD I NYLAND

GDPR – EU:s dataskyddsreform

GDPR eller General Data Protection Regulation är EU:s nya allmänna dataskyddsförordning. Förordningen antogs 2016 och träder i kraft i hela EU den 25 maj 2018. Den ersätter nationell register- och personuppgiftslagstiftning och förändringarna påverkar föreningarna i Finland.

Dataskyddsförordningen kommer att medföra utmaningar för föreningsfältet i Finland då reglerna medför förändringar. Alla föreningar är skyldiga att upprätthålla medlemsregister och berörs därför direkt av reformen. Föreningar som endast har organisationer som medlemmar berörs inte beträffande medlemsregistret, men behandlar givetvis personuppgifter i andra sammanhang.

GDPR är en omfattande och komplicerad helhet och det är viktigt att åtminstone i huvuddrag sätta sig in i reglerna.

BAKGRUND. Data i olika former och särskilt data som gäller enskilda personer är framtidens guld eller olja. Med exakta uppgifter om individer, som intressen, personlighet, hälsotillstånd och så vidare, är det möjligt att utveckla och skräddarsy nya produkter och tjänster. Idag är det självklart att mobiltelefoner, bilar, tv-apparater och datorer ständigt är uppkopplade och registrerar information om hur de används. I framtiden väntas allt fler om inte de flesta tekniska apparater, allt från brödrostar till kylskåp, producera data om hur de används.

GDPR är ett försök att reglera hur data som gäller enskilda individer får behandlas inom EU. Förordningen syftar till att införa ett nytt tänkande där en central idé är att säkerställa den enskilda individens möjlighet till kontroll över sina egna personuppgifter. För organisationer som hanterar personuppgifter räcker det inte längre att passivt följa regler utan de måste nu aktivt kunna påvisa att

de uppfyller reglerna. Juridiskt sett är det frågan om ett paradigmskifte. Artikel 5 slår fast att ”den personuppgiftsansvarige ska ansvara för och kunna visa att principerna efterlevs”. De nya reglerna ger också de övervakande myndigheterna möjlighet till administrativa sanktionsavgifter. För allvarliga överträdelse kan företag påföras avgifter på upp till 4 procent av den globala omsättningen, för övriga kan avgiften vara upp till 20 000 000 €.

BERÄTTIGADE ÄNDAMÅL. I förordningen stadgas att behandling av personuppgifter är laglig endast om och i den mån som minst ett av de villkor som uttryckligen nämns uppfylls. Av de berättigade ändamål som nämns är några omedelbart relevanta för föreningar. För det första sägs att behandling är laglig i fall den är nödvändig för att fullgöra en rättslig förpliktelse, som åvilar den personuppgiftsansvarige. Föreningslagen förutsätter att alla föreningar upprätthåller en förteckning över sina medlemmar. Ett annat alternativ är regeln att behandlingen är laglig om den registrerade har lämnat sitt samtycke till behandling för ett eller flera specifika ändamål. Samtycket skall dock kunna påvisas av den som behandlar personuppgifterna och det kan under den här regeln när som helst återtas. Att hantera samtycke kan i praktiken vara arbetsdrygt för en mindre förening. Det tredje alternativet är den allmänna regeln att behandling är laglig i fall den är nödvändig för ändamål som berör den personuppgiftsansvariges berättigade intressen. Det här begreppet definieras inte närmare och det är alltså upp till den som behandlar uppgifterna att visa att behovet av behandlingen väger tyngre än den registrerades rättigheter. För föreningar lönar det sig alltså att se till att behandlingen så långt som möjligt grundar sig på regeln om rättsliga förpliktelser.

PRINCIPER. Förordningen anger en uppsättning principer som alltid skall iaktas då personuppgifter behandlas. Det är inte möjligt att utförligt behandla de olika principer som förordningen anger för behandlingen av personuppgifter i denna korta artikel. Den övergripande tanken är ändå att behandlingen skall bygga på tydliga behov, att uppgifter endast får användas för det syfte de har samlats in för, att inga onödiga eller alltför omfattande uppgifter får samlas in, att uppgifterna inte får behandlas under längre tid än de behövs för och att dataskyddet skall vara tillräckligt starkt.

RÄTTIGHETER. De nya bestämmelserna anger att den registrerade har en uppsättning rättigheter. Det är inte möjligt att heller här gå igenom rättigheterna i detalj. Den registrerade har bland annat rätt till tillgång, rätt till rättelse och rätt till radering under vissa förutsättningar.

GDPR OCH DATASKYDDSLAGEN. I Finland kommer också en ny lag att stiftas för att komplettera själva dataskyddsförordningen. Ett arbetsgruppsförslag till dataskyddslag har publicerats i juni 2017. I utkastet finns följande paragraf, som, i fall riksdagen stiftar lagen, kommer att vara av stor betydelse för föreningar: ”personuppgifter [får] behandlas om det är fråga om uppgifter som beskriver en persons ställning, uppgifter eller skötseln av dessa uppgifter inom [...], organisationsverksamhet eller annan motsvarande verksamhet i den mån som syftet med behandlingen är förenligt med allmänt intresse och behandlingen är proportionell mot det legitima mål som eftersträvas[...]”.

Information bland annat om principerna för behandling och om den registrerades rättigheter och tips på hur en förening kan förbereda sig på reformen finns på www.foreningsresursen.fi.

§ 2 ENLIGT SFV:S STADGAR

Svenska folkskolans vänner r.f. har till ändamål att främja bildningsarbetet bland Finlands svenska befolkning genom att understödja skolor, barntädgårdar och bibliotek, utge studieunderstöd ävensom stödja andra former av finlandssvenska bildnings- och kultursträvanden. Föreningen har rätt att mottaga gåvor, vilka avse att gagna dess verksamhet i det svenska bildningsarbetets tjänst.

SFV:S EGET KAPITAL 31.12.2016: 102,3 miljoner euro	SFV:S FONDER 419 st
MEDLEMMAR I SFV:S UNDERSTÖDSFÖRENING (PER 29.1) 7744 st	MEDLEMMAR I SFV (PER 29.1) 368 st

MEDLEMSKAP I SFV

Medlemskapet i SFV:s understödsförening kostar 15 euro/år. Till förmånerna hör SFV-magasinet, årsboken SFV-kalendern samt som ny medlem en bok ur SFV:s skriftserie. Dessutom får SFV-medlemmar rabatt på böcker från Schildts&Söderströms. **Adressförändringar.** Meddela oss din nya adress via www.sfv.fi/medlem, per e-post svf@svf.fi eller ring 09-6844 570.

DONATIONER OCH TESTAMENTEN

Vill du vara med och stöda det bildnings- och kulturarbete som SFV gör? Kontakta kanslichef Johan Aura, johan.aura@svf.fi eller 040-3559 935.

STATSBIDRAG FÖR KURSER

SFV bedriver studiecentralsverksamhet och svensk- eller tvåspråkiga föreningar kan arrangera kurser i samarbete med SFV. Det kan till exempel vara frågan om en föreläsning, ett seminarium eller en längre regelbunden kurs. SFV utbetalar statsbidrag till kursarrangören på basen av kostnader för undervisningstimmar, www.sfv.fi/kursbidrag.

FOTO: WIKIMEDIA

Text Tove Fagerholm

MED KLARSYNT BLICK

David Grossman

David Grossman är en finlemmad blond man med milda ljusbruna ögon. I intervjuerna jag sett på Youtube är han intensivt närvarande, han talar lågmält och självutlämnande. Hans stillsamma leende stryker för ett ögonblick bort sorgen från hans allvarsansikte. Han är en av Israels allra främsta författare, men han är också den mest stridbara. Av förenklade, ofta motsägelsefulla huvudrubriker, slogans och politiska upprop har han sammanställt en dikt som visar vilken demagogi som oupphörligt hjärntvättar israelerna. En populär rapgrupp har gjort dikten till en hit. Han ifrågasätter regelbundet regeringens åtgärder i offentliga inlägg och är världskänd också som fredsaktivist.

SKAM OCH RÄDSLÅ. På grund av sin klarsynta regimkritik ifrågasätts hans lojalitet för Israel. Skäms han för sitt land? ”Frågan om lojalitet är fascistisk, den hör inte hemma i en de-

mokrati”, säger Grossman i en intervju. ”Jag skäms inte över att vara israel men jag skäms över vad vår regering gör. De som leder vårt land har ögonen vidöppet slutna, det är som om de saknade förmåga att se. De är fredskriminella, ändå kan jag inte tänka mig att leva något annanstans än i här”.

Rädslan skuggar livet både hos israeler och palestinier. Politikerna utnyttjar den rädslan. Vi måste ta till oss palestiniernas historia, först då kan vi få ledare som formulerar en möjlighet till fred, hävdar Grossman. Men han vill inte ha en rent judisk stat. Hans drömmars Israel är pluralistiskt och bejaktar den kreativitet som föds ur mångfald. Hans klart uttalade kritik gör honom isolerad i sitt eget land. I sina samhällskritiska artiklar väjer han inte för sanningen, men han låter aldrig själv rättfärdig, blir inte högröstad. Han vägrar vara cynisk och uppgiven. Han vägrar se sig själv som offer, varken som jude, israel eller på grund av sin personliga sorg.

Fantasin och språket ger tröst och rörelsefrihet. Det hebreiska språket är underbart uttrycksfullt samtidigt som det är ett starkt band till det förflutna. ”Om patriarken **Abraham** satt vid vårt middagsbord, skulle han nog förstå minst hälften av vårt bordssamtal”, säger Grossman. När han talar om att skriva fiktion lyser han av glädje. Han förlorar sig fullständigt i de fiktiva personernas gränslösa värld. Det enda stället där han verkligen känner sig hemma är i den berättelse han för stunden håller på att skriva. Skrivande får honom att känna sig levande och hjälper honom att förstå livet och göra livet meningsfullt. Genom att ändra fokus och se världen genom andras ögon lär han sig både att se sig själv och att se den andre.

Se den andre är också den svenskspråkiga titeln på Grossmans reportagebok som bygger på samtal med israeliska palestinier 1993. Han har uppsökt en rad palestinier eller ättlingar till dem som stannade kvar när staten Israel fick sina gränser 1948. Ungefär 60 000 palestinier valde (eller tilläts) att stanna kvar. De betraktar Israel som sitt hemland och anmärkningsvärt många säger att de föredrar att bo i Israel framom att leva i en självständig palestinsk stat. En del talar för självstyrda palestinska kantonier inom den israeliska staten. Dessa palestinier talar i allmänhet en utmärkt hebreiska och ska i teorin vara fullvärdiga medborgare, men i praktiken förekommer både öppen och dold diskriminering. Många känner sig kluvna och solidariserar sig starkt med palestinier i ockuperade områden.

Under Gulfkriget när Israel besköts med irakiska missiler påstods palestinierna dansa på taket av fröjd, men så var ingalunda fallet. Ingen önskade sig en arabisk ockupation. Många hade också judiska vänner och de var skräckslagna för vänners och släktingars öde till exempel i Tel Aviv, som var huvudmålet för missilregnet.

Samtalen visar med all önskvärd tydlighet hur viktig och klagörande en dialog skulle vara.

Både israeler och palestinier behöver lyssna till varandra, se istället för att se bort.

Grossman säger: ”Det finns inte en enda legitim israelisk eller palestinsk berättelse, det finns lager på lager av berättelser. Vi måste tillåta att den andres historia infiltreras i vår egen. Palestinierna har lika väl som israelerna sin egen självdestruktivitet, sin egen blinda fläck, sina egna misstag. Alla parter i konflikten behöver bli medvetna om denna komplexitet.

Vi är inte i kontakt med verkligheten så länge vi förvägrar oss klarsyn”.

Lammets leende är en roman där man lätt frestas till metaforisk läsning. Grossman säger själv att han inte är intresserad av metaforer och symboler, han är intresserad av individen i sig. Ändå är det svårt att bortse från att romanens fyra huvudaktörer står för fyra olika sätt att leva i Israel.

Centralpersonen Uri är den unga idealisten som söker en dialog och som tror att godhet och förståelse bäddar för fredlig samlevnad.

Shosh, Uris hustru är lidelsefullt intellektuell. För henne framstår Uris spontana människokärlek som en meningslös fasad. Hon säger: Över Uris ansikte ligger ett oskuldsfullt enfaldigt leende, lammets leende mot fabelns varg.

Hon är uppvuxen i ett hem uppfyllt av mångordig propaganda för det utvalda folkets heliga land, med ett patriotiskt patos utan tro eller innerlighet. Hon ser själv att verklighetsbilden är falsk.

Katzmann är berättelsens varg. Han är den israeliska officeren som med illusionslös ironi betraktar sina medmänniskor. Ingen släpper han in på sig, lidandet omkring sig vägrar han att se. Han är oförmögen att älska. Uris renhet är som en balsam för hans egna oläkta sår. Han är dömd att leva på andra sidan om sina drömmar.

Hilmi är en gammal palestinier, utstött av sitt eget folk, men full av kärlek och uråldrig visdom. Hilmi representerar den andre, den hotfullt annorlunda, fastän han utstrålar mildhet. Han älskar Uri som sin egen son. Han är som en gestalt framsprungen ur Tusen och en natt.

Uri, Shosh och Hilmi får berätta sin historia själva, medan den kyliga Katzmann skildras i tredje person.

Skickligt och konsekvent håller Grossman isär de olika rösterna med ordval och rytm som speglar deras väsen. Redan med Lammets leende erövrade Grossman en plats bland världens stora berättare.

Den inre grammatikens bok är en berättelse om att finna sig själv och bevara sin egenart mitt i rikriktningens strömfåra. Aron är elva och ett halvt år när berättelsen tar sin början. Han är på väg in i pubertetens tunnel, bort från barndomen, in i vuxenvärlden. Med fasa registrerar han de första små förändringarna hos sina klasskamrater, i synnerhet hos de närmaste vännerna. Också deras språk förändras.

Aron värjer sig med hela sitt väsen. Han vägrar underkasta sig den naturprocess som vill förändra både hans kropp och hans tankevärld. När själva språket, inte bara röstkvaliteten, hotar hans individualitet skapar han en egen inre grammatik där han renar alla ord som blivit besudlade. Han blir allt känsligare för gruppspråkets råhet. Också hans kropp revolterar och hjälper till att bevara barnet Aron genom att sluta växa. Vid trettonårsåldern, inför sin bar mitzvah ser han fortfarande ut som elvaåringen Aron, halva huvudet kortare än kamraterna. Han fjärras allt mer från sina forna vänner. När han når femtonårsåldern drabbas han av den första stora kärleken men också den första kärlekssorgen.

Grossman skildrar pubertetstidens kval med sällsynt äkthet och hudlöshet. Som alltid i Grossmans berättelser växer

FOTO:ISTOCK

Arons historia ut till något större, som berör oss alla. Det handlar inte bara om puberteten, det handlar om att bli den man är ämnad att vara, det handlar om kamp och protest och om att välja själv och att hårdna ut trots att vi är utsatta, ensamma och sårbara.

Flickan i underjorden är en universell roman om kärlek, mod, smärta och brutalitet. Tusentals ungdomar lever i dag, både i Israel och annanstans i världen, på gatan, prigrivna åt sitt drogberoende och hänsynslöst utnyttjade av undrevärldens maffia. Den verkligheten registrerar Grossmans seismograf med övertygande detaljrikedom, men tankar, drömmar och känslor får också stort utrymme. Här finns ett skimmer av sagans mystik, ändå är intrigen både trovärdig och andlöst spännande. Två sextonåringar finner varandra tack vare en gul labrador. Detta är ingredienserna till en ungdomsroman när den är som bäst, samtidigt formar den sig till ett allåldersmästerverk. I Israel är romanen obligatorisk läsning i gymnasierna.

På flykt från ett sorgebud är en stark och gripande skildring av livet i landet Israel. Kärleksfullt lyfter Grossman det skimrande gryningsljuset mot läsaren, ömt visar han oss ängarnas blomsterprakt och bergens blånad. Samtidigt är det en kärlek full av smärta, för det är ett land där det är svårt att leva, svårt att känna sig hel. Faran hotar ständigt och sorgen följer varje steg som en skugga. I många avseenden är det också en allmängiltig roman, som berättar om vad krig, våld, hot och tortyr gör med människan, hur livet förvandlas till ett ickelev. Detta sker på många ställen i världen.

Jag läser romanen som en besvärjelse. Grossman skyd-

dar livet genom att hölja det i ord och bejaka det levande. Genom att återberätta sin sons liv försöker Ora i romanen bygga ett pansar runt sonen som är ute i kriget. Genom att inte vara hemma förhindrar hon sorgebudet att nå fram.

Grossmans besvärjelse lyckades inte heller rädda hans egen son Uri, som stupade i Golan innan boken var färdig.

Fallen ur tiden är ett läsdrama och en sorgesång med många röster bortom tid och rum. Gemensamt för alla som möter läsaren är förlusten av ett barn. I en suggestiv blandning av drama, poesi och prosa försöker de som talar formulera sin smärta och ofattbara förlust. Berättelsen om sorgen formar sig till en mångstämmig sång:

*Solnedgångens ljus faller snett mot väggen,
det gyllenröda ljuset fånglar nästan
vår uppmärksamhet. Ett varmt och trösterikt ljus.
Alltsedan den dag då min dotter drunknade
samlar jag varje ögonblick av skönhet
och nåd åt henne ...*

Grossman vittnar om att han inte är kapabel att förstå det som skett om han inte kan formulera det i ord:

*Mitt hjärta brister,
min ögonsten,
när jag tänker på
att jag
kanske
har funnit
ord
för att säga det.*

En häst går in i en bar är den märkliga titeln på Grossmans nyaste roman. Den tilldelades Man Booker International Prize 2017. Berättelsen handlar om en ståuppkomiker som står på scenen i en israelisk småstad och försöker fånga sin publik med en svada av skämthistorier och vulgariteter.

I publiken sitter en vän från barndomen, en ansedd domare som komikern inbjudit till föreställningen. Du ska bara se mig och sedan berätta vad du ser, har komikern sagt. I publiken finns också en ovanligt småväxt dam, som inte skratrar åt historierna. Hon kände honom då de var barn. Du var en sådan bra pojke, säger hon. Hon tycker att komikern valt fel spår i livet. Han har inte blivit den han var ämnad att vara. Hans historier är inte roliga, eftersom de förvränger hans sanna jag. Detta får komikern att tappa fattningen.

Plötsligt halkar han in på sin egen historia och berättelsen om en bilfärd till den ena föräldrarnas begravning. Det mest plågsamma är att ingen talat om vem av föräldrarna som är död. Denna likgiltighet är den mest sofistikerade formen av grymhet. Nu känner pojken det som om han är den som ska välja vilken som dött.

Publiken reagerar olika på förändringen i komikerns ordsvada: en del buar och går ut. De har kommit för att få skratta. Andra väntar andlöst på det sanna slutet på historien.

Vi vill alla bli sedda sådana vi verkligen är. Vi behöver någons kärleksfulla blick för att våga vara oss själva och förmå leva vår egen historia.

Det är Grossmans budskap i denna berättelse. Ofta tar vi fel

och väljer att bli något som vi inte var ämnade att vara. Det gäller både människor och nationer. Också landet Israel var ämnat för ett annat öde. Det är aldrig för sent att välja en ny riktning för att bereda väg för en bättre framtid.

KLARSYN OCH HOPP. David Grossman är min starkaste Nobelpriskandidat. Hans strävan att minska klyftan mellan människa och människa både i sitt hemland och ute i världen angår oss alla. Han manar oss ständigt att se den andre men också att se in i oss själva med klarsynt blick som inte väjer för det mörka och svåra. Hans rika och mångbottnade berättarkonst leder ständigt in på nya vägar. Israel är hans mikrokosmos, men över hans värld välver sig hela Vintergatan och varje stjärnblänk är ett människoliv och liksom ljuset beskriver en båge kan också människolivet böjas i en sannare riktning. Signifikansen av livet är den betydelse vi själva ger det. Vår plikt är att göra livet meningsfullt.

Fastän det finns mycket mörker och sorg i hans berättelser inger de paradoxalt nog både förtröstan och hopp. Det finns godhet, det finns kärlek, det finns glädje och där har hoppet och livet självt sina fästpunkter.

Hans berättelser lär oss vad det innebär att vara människa i en splittrad och otrygg värld.

Vad hopp har vi om icke någon gång det vällde upp ett källsprång av godhet och kärlek ur vår torra sand.

Hilmi ur *Lammets leende*

David Grossman

- ❖ f. 25 januari 1954 i Jerusalem, fadern polsk migrant, modern född i mandatet Palestina i ett fattigt zionisthem
- ❖ Fadern jobbade först som busschaufför, sedan som bibliotekarie.
- ❖ Inledde sin karriär vid Israels Radio som tioåring, då han blev korrespondent för barn- och ungdomsradien
- ❖ Studerade filosofi och drama vid Hebreiska universitetet i Jerusalem
- ❖ Debuterade 1982 med barnboken *Du krav*.
- ❖ Lever i utkanten av Jerusalem med hustrun, barnpsykologen Michal Grossman

- ❖ Tre barn, Jonathan, Ruthi och Uri.
- ❖ Höll tillsammans med Amos Oz och A.B. Yehoshua en presskonferens 10.8.2006 med en maning till vapenvila i konflikten mellan Israel och Hizbollah. 20-åriga sonen Uri stupade två dagar senare.
- ❖ 2010 demonstrerade hela familjen mot att etablera nya bosättningsområden och Grossman misshandlades av israelisk polis
- ❖ 2015 drog han tillbaka sin kandidatur för det israeliska litteraturpriset som protest mot att Netanyahu försökte avlägsna två anti-zionister från juryn.

Bibliografi (utgivet på svenska)

- Den gula vinden* 1988
- Se kärlek* 1989
- Lammets leende* 1990
- Se den andre: samtal med israeliska palestinier* 1993
- Den inre grammatikens bok* 1905
- Sicksackbarnet* 1996
- Flickan i underjorden* 2006
- Lejonhonung: historien om Simson* 2006
- Berätta för mig: två kortromaner* 2006
- På flykt från ett sorgebud* 2011
- Fallen ur tiden* 2014
- En häst går in på en bar* 2017

Här anmäler vi böcker som mindre förlag och andra självständiga utgivare gett ut, eller som SFV-medlemmarna gett ut på eget förlag. Förutsättningen är att boken kan köpas eller beställas av allmänheten. Vill du presentera en bok i Boklådan? Länken till anmälningsformuläret hittar du på www.sfv.fi/publikationer.

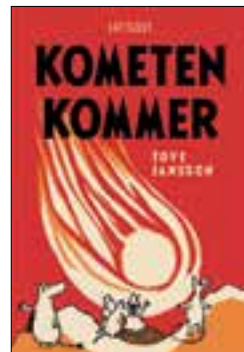
LÄRUM-FÖRLAGET

**FARLIG MIDSOMMAR
LÄTTLÄST**

Tove Jansson

ISBN 978-951-8976-91-5
124 sidor, limmad rygg
Pris 18 euro
Luckan i Karleby, shop.larum.fi,
forlaget@larum.fi, Boklund.fi

■ Det här är berättelsen om när det var översvämning i Mumindalen. Strax före midsommar måste Muminfamiljen lämna Muminhuset då vattnet stiger över husets tak. De har tur och hittar ett flytande hus som de kan flytta in i. Men det är inget vanligt hus, och det är ingen vanlig midsommar. Lättlästa Farlig midsommar är återberättad av Jolin Slotte.

**KOMETEN KOMMER
LÄTTLÄST**

Tove Jansson

ISBN 978-951-8976-97-7
130 sidor, limmad rygg
Pris 18 euro
Luckan i Karleby,
shop.larum.fi, forlaget@larum.fi,
Boklund.fi

■ Det här är berättelsen om när en komet hotade jorden. Kometen flög genom rymden rakt mot Mumindalen. Mumintrollet och Sniff gav sig iväg till observatoriet i Ensliga Bergen för att få veta mer om kometen. Det blev en resa fylld av farligheter, äventyr och nya vänner. Lättlästa Kometen kommer är återberättad av författaren Jolin Slotte.

STIFTELSEN PRO ARTIBUS

EVA TÖRNWALL-COLLIN Riitta Konttinen, Tutta Palin,
Juha-Heikki Tihinen

ISBN 978-952-68160-5-0
144 sidor, inbunden
Pris 30 e
proartibus@proartibus.fi

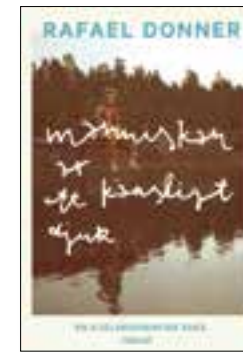
■ Detta är den första breda presentationen av konstnären Eva Törnwall-Collin (1896–1982), vars konstnärskap karakteriseras av monumentalmåleri, porträtt och mystik. Boken innehåller rikligt med tidigare opublicerat bildmaterial av verk som ingår i Stiftelsen Pro Artibus konstsamling och artiklarna lyfter fram konstnären ur flera olika synvinklar.

KARIN & ÅKE HELLMAN Karl Johan Hellman, Åsa
Hellman, Juha-Heikki Tihinen

ISBN 978-952-68160-6-7
176 sidor, inbunden
Pris 30 e
proartibus@proartibus.fi

■ Boken ingår i Stiftelsen Pro Artibus' serie om finlandssvenska modernister. Den presenterar en översikt av konstnärsparet Karin (1915-2004) och Åke Hellmans (1915-2017) liv och konstnärskap. Under flera årtionde delade det kreativa och framgångsrika paret samma ateljé. I boken ingår texter av arkitekt Karl Johan Hellman, keramikkonstnär Åsa Hellman och Juha-Heikki Tihinen, docent i konsthistoria.

FÖRLAGET

**MÄNNISKAN ÄR ETT
KÄNSLIGT DJUR
EN SJÄLVBIOGRAFISK ESSÄ**

Rafael Donner

ISBN 9789523330993
200 sidor
Pris 25 e
I bokhandeln eller via forlaget.com

■ Rafael Donner, född 1990, är filmare. Nu debuterar han med den självbiografiska essäsamlingen "Människan är ett känsligt djur". Här samlas texter om självsäkerhet och galenskap, om skam och ensamhet, om manlig kukstolthet, självklar feminism, om sin relation med pappa Jörn Donner och om att strypa en tupp.

**BLOD ÄR TUNNARE ÄN
VATTEN**

Jörn Donner

ISBN 9789523331013
300 sidor, inbunden
Pris 28 e
Bokhandeln samt via forlaget.com

■ Blod är tunnare än vatten är en roman om det hårda, otrygga livet i efterdyningarna av finska inbördeskriget 1918. Vit eller röd är skillnaden mellan liv och död.

PROCLIO

**DRAMATIK I SMÅSTAD
18 MÅNADER I EKENÄS 1917-1918**

Sture Lindholm

ISBN 978-952-67524-2-6
264 sidor, inbunden
Cirkapris 33 e
I välförsedda bokhandlar, www.proclio.fi eller info@proclio.fi

■ Dramatik i småstad skildrar livet i Ekenäs månad för månad under 1917, och vecka för vecka under det röda våldets tid under februari och mars 1918. Du får, bl.a. med hjälp av många samtida brev och dagböcker, ingående följa med utvecklingen mot konfrontation mellan stadens borgerliga majoritet och arbetarbefolkning, och med den dramatiska upplösningen i och med tyskarnas ankomst den 3 april 1918.

PROCLIO / HEMBYGDENS VÄNNER I SJUNDEÅ

SIGURDS SAGA**BERÄTTELSEN OM DEN
VÄSTNYLÄNDSKA SIGURDSKÅRENS
KAMP VÅREN 1918**

Henrik Lindeberg, Sture Lindholm

ISBN 978-952-92-3413-3
152 sidor, inbunden
Cirkapris 32 e
Bokhandlar, Luckorna, www.proclio.fi,
Hembygdens vänner i Sjundeå

■ Sjundeåbon Henrik Lindebergs autentiska, välillustreerade och oavkortade dagbok berättar om den västnyländska Sigurdsårens dramatiska dagar i Kyrkslätt i februari 1918, omringade av röda trupper. Kåren tvingades kapitulera och Lindeberg satt i 1 1/2 månad som de rödas krigsfånge på Reallyceum i Helsingfors. Dagboken kommenteras och kompletteras av Sture Lindholm. Nyutgåvan är försedd med index.

MINIMAL FÖRLAG

DEN SJUNGANDE KRATERN

Gurli Lindén

ISBN 978-952-93-8976-6
106 sidor, inbunden
Cirkapris 20 e
info@boklund.fi
Boken finns också i bokhandeln

■ En diktsymfoni i fem avdelningar-Scenen-Ismeditation-Blodmånens tid-Källan. En röst, många stämmor, ögonblicksbilder och tidsfragment som formar en suggestiv helhet med paralleller till den alkemiska förädlingsprocessen med dess persongalleri och en längtan efter insikt.

MAGNUS C

FRÅN FLEMINGSGATAN TILL PEHR SOMMARS GATA

Magnus Cederlöf

ISBN 978-952-67742-4-4
96 sidor, häftad
Cirkapris 20 e
Kan köpas på nätet:
<https://holvi.com/shop/LuckanRaseborg>
eller i bokhandeln

■ Boken presenterar de ca 20 personer som har fått egna gator i Ekenäs. Stadens historia tecknas utgående från dessa personer och hur de har påverkat Ekenäs utveckling under seklerna. Boken behandlar också frågor kring namngivning av gator och vilka principer man brukar följa vid namngivningen. Rekommenderas för alla med ett levande intresse för lokalhistoria och ortnamn.

HELMER KING

LILLKUNG AF KONOS-SÄTO

Helmer King

ISBN 978-952-93-9070-0
150 s. Limbunden, rikt illustrerad.
Cirkapris 30 e
Finns i bybutiken i Esse,
i bokhandlarna i Jakobstad
och Nykarleby samt i Luckan i Karleby.
Även av författaren:
hkingesse@gmail.com

■ Slakten Lillkung härstammar från driftiga handelsmän, hantverkare och musiker. En del reste till Amerika och ändrade namnet till King. De är ättlingar till spelmannen Johan Mattson Lillkung. Men boken är inte en renodlad skäktbok utan behandlar företagsverksamheten i Esse i slutet av 1800-talet. Där fanns Lillkungs Lanthandel där man kunde köpa allt från pistoler, munspel, tygvaror, hus-hållsvaror, böcker, järnvaror och livsmedel.

FONTANA MEDIA

HUNDRA BILDER AV NÅD

ÅRSBOK FÖR BORGÅ STIFT 2017

ISBN 978-951-550-838-6
144 sidor, häftad
Pris 19,90 e
Beställ på www.fontanamedia.fi,
tfn 09-612 615 30,
info@fontanamedia.fi

■ Årsboken lyfter fram berättelser och bilder om nåd. Vad innebär nåd? Hur glimtar den till i våra liv och i vår vardag? I årsboken ingår en krönika med händelser i kyrkan och stiftet från det gångna året. Här ingår också kontaktuppgifter till församlingar och kyrkliga organisationer i Borgå stift.

RASEBORGS SLÄKT- OCH BYGDEFORSKARE

LEFVE KONKURRENSEN!

Anita Valtonen & Bjarne Westerlund

341 sidor, inbunden
38 e + porto
Beställ direkt från föreningen:
lyansrbf@gmail.com eller köp
i västnyländska bokhandlar
samt Luckan Raseborg

■ Sämksmakare, garvare, bleckslagare, stickerska, hattmakare, tunnbindare... Läs om dessa, och andra yrkesutövare i Ekenäs från slutet av 1800-talet till 1940. Ekenäs var i tiderna en utpräglad hantverkarstad. Som centralort för den omgivande landsbygden blev Ekenäs också viktig då näringsfriheten infördes i Finland. Även rikligt med personuppgifter som hjälper släktforskarna.

Nya vinklar på de historiska händelserna i inbördeskrigets Finland

30 €

Anna Lindholm
PROJEKT INES
Fem kvinnor i inbördeskriget
1918

Genom brev och intervjuer, arkiv och egna reflektioner närmar sig Anna Lindholm fem kvinnor i inbördeskrigets Finland.

36 €

Torsten Ekman
HELSINGFORS RÖDA FANOR
Från arbetarrörelsens tidiga år

Med Helsingfors som utgångspunkt och scen berättar Torsten Ekman om värnpliktsbråken, storstrejken, upproret på Sveaborg och den blodiga drabbningen på Hagnäs torg den dramatiska bakgrunden till inbördeskriget i Finland, vintern och våren 1918.

38 €

Jörn Donner & Samu Nyström
MÄRKLIG ÄR NU VÄRLDENS GÅNG
Kollektiv Helsingforsdagbok
1917-1918

Hur upplevdes de mest dramatiska månaderna i Finlands historia av invånarna i Helsingfors? Ett rikt material av dagböcker, brev och tidningsurklipp berättar om hur stadsborna tog sig igenom den omtumlande tiden dag för dag från generalstrejken i november 1917 till slutet av 1918.

Alla SFV-medlemmar får 35 % rabatt på allmän litteratur hos oss!

Du får rabatten i vår nätbokhandel litteratur.sets.fi med kampanjkoden »Aktie123«. Här hittar du hela vårt sortiment med hundratals titlar. Öppet dygnet runt!

Du får också rabatt i S&S bokhandel, Snellmangatan 13, Helsingfors. Öppet vardagar kl. 9-12 och 13-16.

SCHILDTS & SÖDERSTRÖMS

SOLVEIG VON SCHOULTZ- TÄVLINGEN 2018

SVENSKA FOLKSKOLANS VÄNNER UTLYSER SOLVEIG VON SCHOULTZ-TÄVLINGEN 2018.

Syftet med tävlingen är att främja intresset för skönlitterärt författarskap.
Ett första pris om 5000 euro, ett andra pris om 3000 euro och ett tredje pris om 2000 euro delas ut.

Förstapristagaren erbjuds även en kortkurs i skrivande på Nordens folkhögskola på Biskops Arnö i Sverige. Kortkursen äger rum på sommaren och pågår cirka fem dagar. Därutöver får alla som premierats i SFV:s litterära tävlingar också delta i ett skrivarseminarium.

Svenska folkskolans vänner förbehåller sig den första publiceringsrätten till de prisbelönade tävlingsbidragen.

TÄVLINGSREGLER:

- Tävlingen är öppen för personer som vid tävlingstidens utgång har fyllt 30 år.
- 2018 års tävling gäller dikter.
- Varje deltagare skall sända in minst 5 och högst 10 dikter.
- Dikterna skall vara skrivna på svenska.
- Tävlingsdeltagaren skall vara finländsk medborgare.
- Man får inte delta i tävlingen, om man tidigare publicerat sig i skönlitterär bokform på förlag.
- Den som tidigare erhållit ett penningpris i Solveig von Schoultz-tävlingen får inte delta på nytt.
- Tävlingstiden utgår den 15 april 2018 kl. 24 (poststämpel godkänns för pappersmanusen).

Om du är intresserad av att delta i tävlingen, läs tävlingsinstruktionen på www.sfv.fi/tavlingar. Där finns även frågor och svar om SFV:s skönlitterära tävlingar.

Endast prisvinnarna och eventuella mottagare av hedersomnämmanden meddelas i mitten av augusti om tävlingsutgången. Prisutdelning sker i september 2018.

Om du har frågor, kontakta kanslichefens assistent **Camilla Nordblad**, tel. 045-1210 864, camilla.nordblad@sfv.fi.

